IV 44510

Poštnina plačana v gotovini.
Leto XIX., št. 228

Ljubljana, sobota 1. oktobra 1938

Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5 — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7. Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. — Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št. 11.842, Praga číslo 78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Din 25.—, Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor, Grajski trg št. 7. telefon št. 2455, Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo

Nov položaj

Monakovski sporazum je sam po sebi dogodek tako velikega zgodovinskega pomena, da mu ni mogoče že sedaj nakazati verjetnih posledic v bližnji in daljni bodočnosti. Najbrž pa ne pretiravamo, ako na splošno rečemo, da stopa svet po preizkušnjah zadnjih dni v povsem novo razdobje, ki bo posebno v Evropi zapustilo za seboj velike sledove komaj preživljene moralne krize, ki se da primerjati samo s krizo, kakršno je že pred tem doživelo Društvo narodov. Spet se je nekaj porušilo in spet nastaja nekaj novega.

Prva ugotovitev: mir je rešen! Morda si — ne glede na žrtve, ki jih je za to doprinesel češkoslovaški narod — nihče ne more prav predstavljati, kaj to dejansko pomeni, saj grozot morebitne vojne danes v naprej niti ni mogoče premeriti. Morda pa tudi ni bila popvsod, v vsej Evropi in na vsem svetu tragika vojne enako postavljena. Češkoslovaškemu narodu je usodna alternativa, pred katero se je znašel pod pritiskom razmer in proti svoji volji, pomenila predvsem preizkušnjo poslednjih moči v obrambi neodvisnosti in samostojnosti, dočim je za evropski zapad pomenila ta alternativa samo žrtve drugih za lastni mir in lastno varnost. Prav gotovo si je te dni tudi češkoslovaški narod želel miru, pravega, resničnega miru. Kdor ta ponosni slovanski narod pozna, pa je razumel, da so bili trenutki, ko si je govoril: raje smrt nego ponižanje in rušenje. Za vedno mu ostane v trpki zavesti, da je samo s svojim žrtvovanjem rešil svet pred novo katastrofo. Tolikšne žrtve lahko prenese samo moralno trden narod, ki ni izgubil vere vase.

Druga ugotovitev: Češkoslovaška odstopi Nemčiji v najkrajšem času vse svoje ozemlje z nemško večino. Zaradi pravilne ocene te češkoslovaške žrtve za mir je treba še enkrat priklicati v spomin dosedanje načrte za rešitev sudetskega vprašanja. Angleško-francoski načrt je predvideval postopno odcepitev ozemlja z nemško večino brez plebiscita, toda z dopolnilno določbo, da se dokončna ureditev mej, kjer bi bilo to potrebno, doseže s pogajanji in po posebni mednarodni komisiji s češkoslovaškim sodelovanjem. V izogib bodočih manjšinskih sporov se uredi izmenjava prebivalstva. V zameno za te žrtve pa je bila Češkoslovaški vladi priznana pravica do mednarodnih jamstev za njene nove meje.

Nemški memorandum je zahteval odstop ozemlja z nemško večino v ultimativnem roku do 1. oktobra. Na priloženem zemljevidu, je bilo ozemlje, ki ga smatra Hitler za nemško, označeno rdeče. To ozemlje naj bi ČSR izročila Nemčiji v stanju, v kakršnem se sedaj nahaja, najkasneje do 1. oktobra. Memorandum pripušča možnost, da se v okrajih, ki bi se do 25. novembra označili kot sporni, naknadno izvede plebiscit. Z zeleno barvo pa označuje Hitlerjev zemljevid »mešane kraje« z manj ko 50% Nemcev. Ti kraji bi zaenkrat ostali pod češkoslovaško upravo, toda v njih bi se moral izvršiti plebiscit, ki naj bi odločil o njihovi končni pripadnosti. Končno razmejitev po plebiscitu naj bi izvedla ali nemško-češkoslovaška ali mednarodna komisija. Glede poljskih in madžarskih zahtev ne vsebuje nemški memorandum ničesar, zahteva pa razen navedenega tudi takojšnjo odpustitev sudetskih Nemcev iz vojaške in policijske službe ter osvoboditev vseh političnih kaznencev nemške narodnosti. O garancijah za okrnjeno Češkoslovaško nemški memorandum ne govori.

Monakovski sporazum je, kolikor je doslej o njem znano, bližje nemškemu memorandu kakor pa angleško-francoskemu načrta. Po sporazumu je odpadla iz memoranda samo določba o ultimativnem roku za izpraznitev ozemlja ter se je deloma na novo določilo ozemlje, ki naj ga ČSR odstopi, pri čemer se je podrobno določil postopek, dočim se je iz angleško-francoskega načrta neokrnjeno prevzela samo določba o izmenjavi prebivalstva na podlagi opcije. Razen tega pa vsebuje dopolnilna izjava k sporazumu še določbo o trimesečnem roku češkoslovaški vladi za ureditev vprašanj madžarske in poljske manjšine, česar Hitler v svojem memorandu ni zahteval. Končno monakovski sporazum ne daje novi Češkoslovaški jamstev, ki jih je predvideval angleško-francoski načrt, ker so ta jamstva po dopolnilni izjavi k sporazumu omejena za sedaj samo na Veliko Britanijo in Francijo, dočim jih Nemčija in Italija pred ureditvijo vprašanj poljske in madžarske manjšine odklanjata.

Tretja ugotovitev: Dosedanji češkoslovaški zaveznici Anglija in Francija se nista le sporazumeli z Nemčijo in Italijo glede pogojev Češkoslovaški, temveč sta obenem prevzeli jamstvo, da bo njuna zaveznica ČSR te pogoje izpolnila. Na to izpolnitev je sedaj vezana tudi njuna garancija okrnjene ČSR.

Četrta ugotovitev: Eno najvažnejših evropskih vprašanj se je reševalo brez sodelovanja Rusije, akoravno je ta država zaradi svoje obrambne zveze s Francijo in Češkoslovaško neposredni interesent ter bi bila morala v primeru neuspeha v Monakovem z vso svojo močjo ne le Češkoslovaški, temveč tudi Franciji in Angliji na pomoč. Obe državi protikomunističnega bloka, Nemčija in Italija sta Rusijo izključevali, Francija in Anglija, ki sta se še v torek službeno sklicevali na rusko pomoč, sta pristali na tezo, da se imajo evropske zadeve urejevati brez sodelovanja Rusije. Pripuščena tudi ni bila sama Češkoslovaška, za katere življenje je šlo. Staro načelo, da o usodi malih odločajo velike države po lastnem preudarku in interesu, je torej zopet uveljavljeno.

Te štiri ugotovitve naj zaenkrat zadostujejo, da označimo, ne glede na morebitno podrobnejšo razpravo zastopnikov štirih velesil o ostalih visečih evropskih in drugih vprašanjih, monakovski sestanek za zgodovinski dogodek na razpotju, pred katerim se je znašla Evropa leta 1938. Ves povojni mednarodni sistem, ki se je označeval zdaj kot versajski, zdaj kot ženevski sistem, je dokončno pokopan, ne da bi mogli še s točnostjo reči, kaj bo prav za prav nastalo na teh razvalinah. Prve napovedi o bližajoči se obnovi direktorija velesil, ki naj bi odslej suvereno in nepreklicno razsojal o vseh evropskih zadevah, so že tu. Vse drugo se bo šele pokazalo.

ČSR sprejela monakovske sklepe

Za primer odklonitve bi ČSR ostala sama — Sporazum velesil je sprejela s protestom
Danes začno nemške čete in oblasti prevzemati odstopljeno ozemlje

Praga, 30. septembra. br. Uradno objavljajo: »Ob 12. se je na Hradčanih sestal ministrski svet pod predsedstvom prezidenta republike dr. Beneša. Na seji so proučili v vseh podrobnostih mednarodni politični in vojaški položaj, ki je nastal po sklepih štirih velesil v Monakovem. Sklepi monakovske konference so bili danes dopoldne sporočeni češkoslovaški vladi. Pri proučevanju je vlada vzela v obzir vse podrobnosti in vse okoliščine, ki jih je morala upoštevati pri svojih sklepih.

Po vsestranski proučitvi vseh priporočil, ki jih je dobila od francoske in angleške vlade in v popolni zavesti svoje zgodovinske odgovornosti, se je češkoslovaška vlada v soglasju z vsemi drugimi odgovornimi činitelji odločila, da sprejme in pristane na sklepe monakovske konference. To je storila v globoki zavesti, da to narekuje nacionalna samoohranitev in da drugačna odločitev danes ni mogoča.

Istočasno pošilja vlada Češkoslovaške republike vsemu svetu najodločnejši protest proti tem sklepom, ki so bili sprejeti enostransko in brez njenega sodelovanja.«

General Syrovy usodni odločitvi

Pretresljiv nagovor predsednika vlade po radiu

Praga, 30. sept. br. Po današnji odločilni seji vlade, na kateri je pristala na monakovske sklepe, je prečital ministrski predsednik general Syrovy po radiu naslednjo poslanico narodu:

»Možje in vojaki! Vi vsi dobro veste, da sem eden onih, ki so med svetovno vojno v prostovoljni slogi in disciplini daleč od domovine zgradili nacionalno češkoslovaško armado. Veste, da so moji tovariši znali brez oklevanja žrtvovati svoje življenje za svoj narod. Kakor takrat, gre tudi danes za bodočnost naroda in za njegovo življenje. Kot vojak in kot predsednik vlade sem moral in moram najprvo misliti na življenje vas vseh, milijonov delovnih državljanov, mož, žen in otrok. Preživljam najtežje trenutke svojega življenja, ker moram izpolniti svojo bridko nalogo, nalogo, ki je težja kakor smrt. Toda baš zaradi tega, ker sem se boril in ker vem, pod kakšnimi pogoji se vojna lahko dobi, vam moram odkrito povedati, kar mi narekuje vest odgovornega armadnega poveljnika: da nas sila, ki se je ta trenutek postavila proti nam, sili s svojo premočjo, da temu odgovarjajoče postopamo. Moj najvišji cilj je, kakor vsakega izmed vas, ohraniti življenje naroda. To dolžnost smo prevzeli iz rok naših očetov, ki so živeli težje življenje kakor mi, ker je bilo to nesvobodno življenje.

Misliti moramo ne samo z ljubeznijo v srcu, nego tudi z jasnim razumom. Naša naloga v teh usodnih urah je, vse pretehtati, vse videti, in jasno vedeti, katera pot vodi do tega najvišjega cilja. Kot vojak izjavljam v polni zavesti svoje odgovornosti: To je pot miru. Pot miru zaradi tega, ker z neoslabljeno nacionalno silo stopamo v novo življenje, v zavesti, da ustvarjamo nacionalno enotnejšo in močnejšo državo.

Preden sem te besede izgovoril, sem vse pretehtal. Vso preteklost našega naroda sem v teh dneh premislil. Iz nje sem črpal vero, da je ta pot, po kateri vas vodimo, edino prava in dobra, ker je edina pot do dela, iz katerega bo vstala nova sila in moč našega naroda.

Na monakovskem sestanku evropskih velesil je bila sklenjena nova ureditev naših državnih meja, tako da se nemško ozemlje odcepi od naše države. **Imamo izbirati samo med obupno in brezizgledno obrambo, katere žrtev bi postala ne samo vsa odrasla generacija, nego tudi ženske in otroci, in pa med sprejetjem pogojev, ki so nam naloženi pod pritiskom in brez primere v zgodovini.** Hoteli smo prispevati k miru. Radi bi k temu prispevali, toda na noben način ne tako, kakor so nam to sedaj vsilili. Bili smo zapuščeni. Ostali smo sami. Smo kakor trdnjava, oblegana od sil, mnogo večjih od naše.

Globoko vznemirjeni smo vaši voditelji skupno s prezidentom republike pretehtali vse možnosti, ki so preostale. Spoznali smo, **da moramo izbirati med redukcijo državnih meja in med smrtjo naroda. Naša sveta dolžnost je, ohraniti življenje našega naroda, da ne bi iz tega strašnega časa izšel oslabljen. Ne morem opustiti zavesti, da se bo naš narod zopet dvignil, kakor že tolikokrat v preteklosti.«**

General Sirovy se je nato toplo zahvalil čsl. vojski ter pozval prebivalstvo, naj ohrani razum in mirno kri kljub svojemu ogorčenju in svoji žalosti. Posebej je posvaril pred provokaterji, ki bi radi zanesli med narod nemir in zmedo. Svoj govor je zaključil z besedami:

»Naša država ne bo najmanjša na svetu. So še mnoge manjše, a so zdrave in odporne. **Nam ostane življenjski prostor, ki nam daje možnost za nadaljnjo kulturno in gospodarsko povzdigo. Bomo sicer v tesnejših mejah, toda sami med seboj.** Tudi sporazum s sosedi bo lažji. Naša armada bo tudi nadalje vršila svojo vzvišeno nalogo in ščitila našo državo. Skrbimo vsi za to, da bo ostala naša država v novih mejah zdrava in svobodna ter zagotovimo vsem njenim državljanom mirno in plodonosno delo. Z vašo pomočjo se nam bo to posrečilo. Mi računamo na vas, imejte tudi vi zaupanje do nas.«

Proglas čsl. vojski

„Čsl. armada ni poražena, temveč je ohranila svoje dobro ime in svoj sloves“

Praga, 30. sept. br. Poveljnik češkoslovaške armade general Ludvik Krejči je izdal danes popoldne na armado naslednje povelje: **»Vojaki! Vlada češkoslovaške republike je morala pod pritiskom svetovnih dogodkov pristati na odcepitev nekaterih sudetskih pokrajin na sosedno državo. Globoka žalost nad okrnjeno dediščino naših prednikov je zajela tudi našo vojsko. Če smo bili dosedaj ponos in zaščita domovine, moramo to ostati tudi v bodoče kljub težkim trenutkom, ki jih doživljamo. Zapadna Evropa in tudi naši zavezniki zahtevajo od nas kategorično to žrtev, da se s tem odvrne svetovna vojna.**

S svojo prisego smo prezidentu republike, našemu vrhovnemu poveljniku, prisegli zvestobo in pokorščino pod vsemi in tudi najtežjimi okoliščinami. Mi smo vojaki, ki morajo biti vedno pripravljeni in morajo zatreti vsa čustva in se dati voditi le hladnemu razumu. Hladni razum je vodil tudi našega vrhovnega poveljnika, prezidenta republike, in predsednika vlade, ter vse ostale reprezentante države, ki pri svoji silni odgovornosti niso mogli dopustiti ničesar, kar bi našo republiko še bolj oslabilo. Na čelu naše države so ljudje, ki spadajo med njene najodličnejše tvorce in ustvaritelje. Oni imajo naše polno zaupanje in ga bodo imeli tudi v bodoče, ker smo prepričani, da so storili vse, kar je v človeških močeh.

Pravi vojak mora prenesti tudi neuspeh. Tudi v tem se pokaže veliko in resnično junaštvo. Naša armada ni poražena, nego je v polni meri ohranila svoje dobro ime in svoj sloves in ga bo ohranila tudi v bodoče. Republika nas bo potrebovala tudi v bodoče in lahko vedno računa na svojo oboroženo silo. Zato moramo ohraniti hladen razum in se še bolj strniti. Svojo prisego bomo izvršili do zadnjega diha. Moška beseda je trdnejša ko kamen in s svojo pripravljenostjo bo armada tudi v bodoče čuvala republiko, o kateri smo trdno prepričani, da bo izšla srečno iz sedanjih težkih časov. Za to sta naša vlada in ves naš narod pripravljena doprinesti vse žrtve.«

Čsl. poziv sudetskim Nemcem

Praga, 30. sept. br. Vse češkoslovaške radijske postaje so danes ponovno objavile sledeči poziv sudetskim Nemcem, pristašem Henleina:

»Sudetski Nemci! Češkoslovaška država je v teh dneh doprinesla naravnost heroične žrtve za mir Evrope in vsega sveta. Odrekla se je svojim tisočletnim mejam. Odpovedala se jim je, ker hoče vam, vašim ženam in otrokom in vaši domovini prihraniti strahote vojne. Ta neizmerna žrtev, edinstvena v zgodovini človeštva, nalaga tudi vam dolžnost, da spoštujete veličino žrtve, ki so jo doprinesli češkoslovaški narod, češkoslovaške oblasti in češkoslovaška armada. Češkoslovaška armada je, kakor je danes izjavil njen vrhovni poveljnik general Krejči, pripravljena izpolniti dolžnosti, ki so jih naložili svetovni dogodki, tudi pod najtežjimi okoliščinami.

Sudetski Nemci! Pokažite se može, ki znajo ceniti bol nasprotnika, in ne otežkočajte našim oblastem in naši armadi njihovih pretežkih dolžnosti. Spoštujte v njih može, ki so prežeti enake ljubezni do svojega naroda, kakor ste vi do svojega. Pomislite, da je tudi od vas odvisno, da ne pride do nepotrebnih incidentov«.

*

Berlin, 30. sept. br. Danes je bila objavljena vsem beguncem iz sudetskonemških pokrajin in vsem članom sudetsko-nemške legije naredba, da brez izrečnega dovoljenja in navodila ne smejo zapustiti svojih sedanjih bivališč. Do nadaljnega morajo ostati tam, kjer se sedaj nahajajo. Zlasti je članom Henleinove legije najstrožje zabranjeno, da bi posamezno ali v skupinah prekoračili češkoslovaško mejo.

Narodna žalost na Češkoslovaškem

Zaj je bilo odločilno, da je češkoslovaška vlada pristala na monakovski sporazum

Praga, 30. sept. br. Praga in z njo cela čsl. država danes nista spali. Z mrzlično nestrpnostjo so ljudje pričakovali poročil iz Monakovega. Dejstvo, da zastopnik ČSR ni bil pripuščen h konferenci šefov velesil, je napolnilo javnost s trpkim pesimizmom. Ko so zjutraj dospele vesti o vsebini monakovskega sporazuma, se je polastilo celega naroda silno razburjenje. Val ogorčenja bi mogel imeti težke posledice, da vlada ni že včeraj v vsej državi proglasila obsedno stanje. »Prodani smo, izdali so nas!« To je bil krik iz globine duše. V razburjenju prvih ur je povsod prevladovala odločnost: »Raje umreti, nego sprejeti monakovski diktat!« Na ulicah, v javnih prostorih, v rodbinah so se odigravali pretresljivi prizori.

Vlada je bila že od snoči v permanenci. Danes zjutraj je dobila službeno besedilo monakovskega protokola z dodatki in zemljevidom, na katerem so označeni pasovi za nemško okupacijo. Ako bi se bila vlada vdala razpoloženju naroda, bi morala odkloniti monakovski sporazum. Nesporno je spočetka tudi med odgovornimi državniki prevladovalo razpoloženje obupnega odpora.

Toda v teku razprave, ki se je vršila pod predsedništvom prezidenta Beneša, je zmagala realna presoja stvarnosti. Ako bi se Češkoslovaška uprla, bi morala posledice nositi sama. Prišlo bi neposredno do vojne z Nemčijo in celokupna ogromna sila nemške armade bi navalila na ČSR. Francija in Anglija sta sprejeli monakovski sporazum in sta se s tem odrekli vsaki podpori ČSR, ako bi se ta uprla. Račun na rusko pomoč je ostal problematičen, a bi tudi ta pomoč najbrž ne zadostovala. ČSR bi v borbi z Nemčijo morala podleči. Posledice bi bile strašne. Velik del naroda bi poginil, ostanek bi gotovo izgubil svojo državno in narodno samostojnost. Upreti se, je značilo v danih okoliščinah, izvršiti narodni samomor.

Ta in podobna razmotrivanja so bila merodajna, da se je danes dopoldne čsl. vlada, možato se zavedajoč svoje zgodovinske odgovornosti, odločila sprejeti monakovski diktat.

Razumljivo je, da narod v prvih urah ogorčenja tega sklepa ni nedeljeno odobril. Tekom dneva pa je povsod zmagalo realno gledanje in neizogibnost take odločitve se splošno priznava.

Narod je ohranil polno zaupanje v svoje voditelje in zlasti v prezidenta Beneša, zavit pa je v globoko žalost.

Vse javno življenje je danes v znamenju te žalosti. Vse prireditve so odpovedane, gledališča, koncertne dvorane, kinematografi so zaprti. Radio oddaja le vesti in poročila. V državi je še od predvčerajšnjega dne ustavljen celokupni telegrafski in medkrajevni telefonski promet. Niti v Pragi, niti drugje v ČSR mir ni bil nikjer kaljen.

Silno vznemirjenje vlada v onih sudetskonemških krogih, ki niso henleinovski. Vse se pripravlja za izselitev na češko ozemlje. Kakor se zatrjuje, gre za stotisoče iz vrst vseh stanov. S tem pa se pojavlja za ČSR nov problem, ki ga zaenkrat še ni mogoče pregledati.

Posvetovanja Slovakov

Praga, 30. sept. br. Slovaški koalicijski poslanci ter predsedstvi slovaške ljudske in slovaške nacionalne stranke, so imeli včeraj in danes skupna posvetovanja glede ureditve slovaškega vprašanja. Posvetovanja se bodo nadaljevala 5. oktobra v Trenčinu.

Pripravljenost telovadnih organizacij

Praga, 30. sept. br. Organizacije za telesno vzgojo naroda Sokol, Orel in delavska telovadna društva so izdale skupni oklic na češkoslovaški narod, v katerem se obračajo k svojim članom proseč jih, naj skrbe za mir in red, ki mora biti v tem najtežjem trenutku ohranjen za vsako ceno. Proglas končuje z besedami: »Doslej smo si očuvali narodno čast. Ne prepečujte narodne žalosti, ali skrbite, da bo ta dostojna.«

Mednarodna komisija

Češkoslovaško zastopa v njej berlinski poslanik Mastny

Berlin, 30. sept. br. Mednarodna komisija, ki jo določa monakovski sporazum, se je danes konstituirala. V komisiji zastopajo Anglijo poslanik Neville Henderson, Francijo poslanik Francois Poncet, Češkoslovaško poslanik dr. Mastny, Italijo poslanik Attolico, Nemčijo pa državni tajnik v zunanjem ministrstvu Weizsäcker. Komisija, ki bo z jutrišnjim dnem že pričela poslovati, je imela danes popoldne svojo prvo sejo. Na tej seji je bil določen postopek, po katerem bo v smislu sporazuma določila češkoslovaško področje z nemško večino izven znanih štirih pasov, ki bodo do 10. okt. prepuščeni Nemčiji in kjer se bo izvršil plebiscit. O datumu plebiscita komisija še ni sklepala. Komisija pa je že danes prejela iz Londona obvestilo, da se je 10.000 članov britanske legije stavilo komisiji na razpolago. Britanska legija bo nastopila na vzhodnem področju v neoboroženih formacijah in bo vršila izključno policijske funkcije.

Britanska legija je že pripravljena

London, 30. sept. br. Deset tisoč članov britanske legije je že pripravljeno, da stopi v službo nevtralne policije sudetsko-nemških pokrajin ter da jih začasno zasede. V vseh skupinah se je danes že pričela izbira članov za to službo. Člani britanske legije, ki bodo vršili dolžnosti nevtralne policije, ne bodo uniformirani in tudi ne bodo imeli nobenega orožja.

Štiri odseki zasedbe

Prva nemška uradna objava

Monakovo, 30. septembra. AA. Nemški poročevalski urad (DNB) je dobil iz poučenega vira informacije o sudetskih pokrajinah, ki jih navaja sporazum med štirimi velesilami in ki jih imajo v štirih etapah zasesti nemške čete od 1. do 7. oktobra.

Prva etapa, ki jo bodo Nemci zasedli 1. in 2. oktobra, obsega kraje na južnozapadni strani ČSR v južnem delu Češkega lesa, torej severno od Passaua.

Drugi odsek, ki se ima zasesti 2. in 3. oktobra, leži na severni meji ČSR. V tem odseku so med drugimi kraji Bodenbach (Podmokly), Friedland in Warnsdorf.

Tretji odsek, ki ga bodo Nemci zasedli 3. in 4. oktobra, obsega chebsko okrožje, v katerem leže m. dr. Cheb, Karlovy vary, Jahimov, Marijanske Lazni in Františkove Lazni.

Četrti odsek, ki ga bodo Nemci zasedli 6. in 7. oktobra, leži na severovzhodni šleski meji.

Kako so podpisovali

Nemško poluradno poročilo o zaključku monakovske konference — Nočni razgovor med Chamberlainom in Daladierom

Monakovo, 30. sept. AA. Nemški poročevalski urad poroča: Po več kakor 8 ur trajajočih pogajanjih je davi ob 0.30 kancelar Hitler kot prvi podpisal sporazum štirih velesil, sestavljen v dveh izvodih, in narodopisni zemljevid ČSR, ki je priložen sporazumu in ki tvori sestavni del protokola, kjer so orisane sudetske pokrajine, ki jih je treba odstopiti. Nato so podpisali predsednik britanske vlade Chamberlain, predsednik italijanske vlade Mussolini in predsednik francoske vlade Daladier. Ves ta čas so gorele magnezijske svetilke fotoreporterjev, ki so fotografirali državnike v tem zgodovinskem trenutku.

Da prisostvujejo temu pomembnemu dejanju, so še pred poslednjim čitanjem sporazuma in dodatkov protokola prišli v Hitlerjev kabinet vsi tisti, ki so sodelovali pri razgovorih. V udobnih naslonjačih so v polkrogu za okroglo mizo pod velikim kaminom, nad katerim visi slika prvega nemškega kancelarja Bismarcka, sedeli štirje ministrski predsedniki s svojimi sodelavci. Med njimi so bili italijanski zunanji minister Ciano, minister Neurath, zunanji minister Ribbentrop, generalni tajnik francoskega zunanjega ministrstva Leger in sir Wilson. Prisotna sta bila tudi Göring in dr. Hess. Pred podpisom so še poslednjič prečitali vse dokumente. Poslaniški svetnik dr. Schmidt jih je prebral v nemščini in angleščini, francoski poslanik v Berlinu Poncet pa v francoščini.

Na enak način so bili podpisani tudi dodatki k protokolu. Tudi te so najprej prečitali, potem pa podpisali v istem redu kakor glavni protokol. Prisotni tuji gostje so se nato na Hitlerjevo prošnjo vpisali v spominsko knjigo Hitlerjeve palače.

Ko so bile ob pol dveh urejene vse formalnosti, se je Hitler poslovil od tujih vladnih šefov. Obenem jim je v imenu nemškega naroda izrekel zahvalo za njihov trud in dodal, da bodo nedvomno tudi njihovi narodi prav tako srečni, kakor nemški narod, da se je ta kriza srečno končala.

Nočni razgovor Chamberlaina s Hitlerjem

Pariz, 30. sept. AA. Agencija Havas poroča iz Monakovega: Po podpisu protokola se je Hitler v kratkih besedah zahvalil zastopnikom treh vlad za dobro voljo, ki so jo pokazali, da rešijo mir. V imenu zastopnikov treh vlad je odgovoril Chamberlain. **Po končani konferenci je Daladier dolgo konferiral s Chamberlainom. Razgovor je trajal skoraj celo uro. Mislijo, da sta ministra skupaj sestavila sporočilo, ki ga pošljejo v Prago v zvezi z doseženim sporazumom.**

Razhod državnikov

Svečani sprejemi v Rimu, Parizu in Londonu

Monakovo, 30. sept. br. Danes so italijanski, francoski in angleški državniki po vrsti zapustili Monakovo in se vrnili v glavna mesta svojih držav. Kakor znano, se je italijanski ministrski predsednik Mussolini s Cianom s posebnim vlakom že ponoči odpeljal. V Florenci se je na železniški postaji sestal z italijanskim kraljem, kateremu je Mussolini podal podrobno poročilo o monakovski konferenci. V Rim je prispel kmalu po 18. uri.

Odhod angleških in francoskih državnikov je bil določen za čas od 8. do 9. ure. Zaradi slabega vremena pa sta Daladier in Chamberlain ostala še nekaj ur v Monakovem. Francoski ministrski predsednik je bil v dopoldanskih urah deležen velikih ovacij ogromnih ljudskih množic, ki so se ves čas zbirale pred hotelom Regina, v katerem se je nastanil s svojim spremstvom. Malo pred 13. uro se je z ostalimi člani francoske delegacije in v spremstvu zunanjega ministra Ribbentropa odpeljal na letališče in od tam naprej v Pariz, kamor je prispel malo pred 16. uro. Tam so ga pričakovali vsi člani vlade, generalissimus Gamelin v spremstvu več višjih oficirjev ter ogromna množica ljudstva, ki mu je priredila navdušene ovacije.

Tudi angleški ministrski predsednik Chamberlain je šele popoldne krenil na pot nazaj v London. Dopoldne je še enkrat obiskal državnega kancelarja Hitlerja. Sestanek je trajal od 11.15 do 13. ure. Ob 14.30 se je odpeljal z letalom nazaj v London.

Mussolini v Rimu navdušeno sprejet

Monakovo, 30. septembra. AA. (Stefani) Mussolini se je ponoči odpeljal s svojim posebnim vlakom v Italijo. Na postajo so ga spremili Hitler, Göring in drugi najvišji predstavniki rajha. Na vožnji do postaje je množica pozdravljala Mussoliniju velike ovacije. Slovo med ducejem in firerjem na postaji je bilo zelo prisrčno.

Rim, 30. septembra. br. Nocoj se je vrnil v Rim italijanski ministrski predsednik Mussolini s svojim spremstvom. V Rimu so mu priredili veličasten sprejem. Z balkona Beneške palače, pred katero se je zbrala ogromna množica ljudi, se je Mussolini kratko zahvalil. Dejal je: »Doživeli ste spomina vredne ure. V Monakovem smo delali za mir v duhu pravičnosti. Mar ni to ideal italijanskega naroda?« Množica mu je v zboru odgovorila »Da«. Manifestacije so trajale še nekaj časa, nakar so se ljudje razšli.

Ovacije ob Chamberlainovem povratu v London

London, 30. sept. Predsednik Chamberlain je doživel po svojem prihodu v London sprejem, kakor menda še nobeden angleški državnik po svetovni vojni, kar je najboljši dokaz, kako zelo so se bali angleški široki sloji vojne. Na hestonskem letališču je bila zbrana skoraj vsa angleška vlada, velik del diplomatskega zbora in visoki komisarji dominionov.

Ko je Chamberlain stopil iz letala, so ga množice burno pozdravljale. Takoj so mu izročili kraljevo pismo, naj se nemudoma zglasi v dvoru. Po izstopu iz letala je imel predsednik Chamberlain kratek nagovor na množico, potem pa se je odpeljal med špalirjem občinstva v dvor, kjer sta ga sprejela angleški kralj in kraljica. Vsi skupaj so odšli na balkon, kjer jih je pozdravljala stotisočglava množica.

Po avdijenci pri kralju se je Chamberlain odpeljal v Downingstreet, kamor so nosili poštarji neprestano cele vreče pozdravnih pisem in brzojavk.

Čestitke Chamberlainu

London, 30. sept. AA. (Reuter). Na Downing Street št. 10 je danes dopoldne prispelo več desettisoč brzojavk in pismenih čestitk Chamberlainu. Brzojavke in pisma prihajajo z vseh strani sveta. Samo ena evropska država je, iz katere ni prišla ne brzojavka ne pismo. Brzojavke in pisma pošiljajo vsi sloji iz vseh držav. Vsi poudarjajo, da se je ta težka kriza prebrodila po zaslugi nadčloveškega prizadevanja g. Chamberlaina. Chamberlainova gospa je danes dopoldne dobila nešteto šopkov in cvetlic.

Popularnost Chamberlainove gospe

London, 30. sept. AA. (Reuter). Ko se je Chamberlainova žena davi vračala na Downing Street s svojega vsakdanjega sprehoda po parku, se je zgrnila okoli nje velika množica in jo navdušeno pozdravljala. Chamberlainova žena se je zahvalila z besedami: Do smrti vam bom hvaležna, da ste se te dni tako odlično držali.

Kaj bi radi Madžari

Budimpešta, 30. sept. br. Današnji listi poročajo popolnoma resno, da se bodo pogajanja s Češkoslovaško glede ureditve madžarskega manjšinskega problema vodila v enakem smislu, kakor so se vodila v zadnjem času pogajanja za rešitev sudetskega problema. **Madžarska bo zahtevala, da se ji priključi Podkarpatska Rusija, del slovaškega ozemlja s Košicami in tudi Bratislava! Ker pa je Bratislava za Češkoslovaško edini izhod na Dunav, in je zaradi tega za Češkoslovaško izrednega gospodarskega pomena, bi Madžari dovolili, da se Bratislava nevtralizira, tako da bi bila enako dostopna Madžarski in Češkoslovaški.**

Uradna Francija o sporazumu

Pariz, 30. sept. br Agencija Havas podaja iz Monakovega naslednji komentar o sporazumu, ki je bil podpisan danes ponoči:

Med memorandom in monakovskim sporazumom je velika razlika. V godesberškem memorandu je Hitler zahteval izpraznitev sudetsko nemških pokrajin do 1. oktobra. V sporazumu je predvidena izpraznitev po etapah do 10. oktobra. Kancelar je nadalje hotel meje med sudetskimi Nemci in Čehi sam določiti. V Monakovem je bila določitev meje izročena mednarodni komisiji. Ljudsko glasovanje za kraje s pretežno nemško večino je odpadlo, priznana pa je bila pravica do opcije, po kateri se vsak prizadeti lahko odloči za eno ali drugo državo. Končno je bila določena takojšnja garancija Francije in Anglije za novo Češkoslovaško, kateri garanciji se bosta kasneje priključili tudi Nemčija in Italija.

Posveti v Varšavi

Varšava, 30. septembra. AA. (PAT). Predsednik Moscicki je sprejel v navzočnosti maršala Rydz Smiglya ministrskega predsednika Sklatkowskega, podpredsednika vlade Kiatkowskega in zunanjega ministra Becka.

Notranje ministrstvo je odločilo, da bodo občinske volitve v Varšavi, Lodžu in Poznanju 18. decembra letos.

Seja francoske vlade

Zahvala prezidenta republike Daladieru — Sklicanje parlamenta in senata

Pariz, 30. sept. br. Nocoj ob 18. je bila v elizejski palači pod vodstvom prezidenta Lebruna seja vlade, ki so se je udeležili vsi ministri. O seji je bil objavljen naslednji komunike:

Prezident Lebrun je otvoril sejo ministrskega sveta in se je v imenu vse države zahvalil ministrskemu predsedniku Daladieru za požrtvovalnost in dobro voljo, s katero je dovršil svojo težko in resno misijo ter tako pripomogel k ohranitvi miru v Evropi. Ministrski predsednik Daladier je podal nato daljši ekspoze o pogojih, pod katerimi je bil dosežen sporazum, ki je zagotovil Evropi mir. Čestitkam prezidenta republike se je pridružil tudi ves ministrski svet. Ministrski predsednik Daladier se je zahvalil za izraze simpatij in menil, da odpade velik delež opravljenega dela na zunanjega ministra Bonneta. Sklenjeno je bilo, da se bosta v torek sestali obe zbornici. V torek zjutraj ob 8.30 bo imela vlada svojo prihodnjo sejo.

Pakt štirih velesil zopet v ospredju

Daladier in Chamberlain sta že od nekdaj njegova zagovornika — Državniki bodo poskušali polagoma rešiti tudi ostale spore

Pariz, 30. septembra. b. Veliko pozornost v vseh tukajšnjih političnih in diplomatskih krogih je zbudil članek današnjega »Petit Journala«, ki piše med drugim:

»Ne pozabimo, da je bil Daladier naklonjen četvornemu paktu že leta 1933., da je ta pakt predlagal Mussolini, in da je Neville Chamberlain ob prevzemu ministrskega predsedstva izjavil, da bi samo direktorij evropskih sil mogel postaviti mir na trdne osnove z revizijo preživelih pogodb. V spomin moramo nadalje priklicati, da je četvorni pakt, dogovorjen v juniju 1933, predvideval: 1. revizijo pogodb, 2. priznanje enakopravnosti vseh velesil, zlasti Nemčije nasproti ostalim velesilam. Vendar pa je četvorni pakt iz leta 1933. upošteval še tako pakt DN kakor lokarnsko pogodbo in Briand-Kellogov pakt, sredstvo za skupno politiko četvornega direktorija pa naj bi bila neposredna in pogosta posvetovanja vseh štirih zapadnih velesil.«

»Leta 1933. je francoski ministrski predsednik Daladier izjavil: Četvorni pakt mora nas Francoze nujno dovesti v dvojni pakt. S to izjavo je tedaj hotel poudariti isto, kar misli tudi danes, da je namreč v prvi vrsti potrebno, da se Francija in Italija sporazumeta glede skupnih pogledov na življenje in civilizacijo, kakor ju v to sili skupna rimska preteklost. Že tedaj je Daladier tudi izjavil, da razlika v režimu v obeh državah ne more biti ovira za sporazum. **Zato ni zares nobenega zadržka, da se vsaj sedaj realizira četvorni pakt zapadnih velesil,** ki mu morejo nasprotovati samo boljševizem in njegovi agenti v Evropi.«

Za presojo novega razpoloženja francoskih uradnih krogov je zelo značilen tudi uvodnik današnjega »Tempsa«, ki piše v zvezi z monakovskimi posvetovanji med drugim: »Odgovorni šefi nemško-italijanskega in angleško-francoskega bloka so si stali iz lica v lice nasproti. **S tem je bil pred vsem svetom doprinešen dokaz, da je med avtoritarnimi in demokratičnimi velesilami mogoče sodelovanje na mednarodnem področju v dobro miru.** To bo za bodočnost Evrope najpomembnejši dogodek.«

Podobno pišejo tudi mnogi drugi listi, vendar nekateri izmed njih opozarjajo tudi na odprta evropska vprašanja, ki se morajo čimprej urediti, ako naj se od prvih poskusov novega sodelovanja med velesilami pričakujejo konkretni rezultati, ki bodo za nadaljnji razvoj Evrope odločilnega pomena. **Mussolini je po informacijah nekaterih listov predlagal, naj bi se nekatera izmed teh vprašanj ventilirala že na monakovski konferenci, toda končno je prevladalo mnenje, da bi to v sedanjem ozračju, dokler so še mobilizirane vojske in brodovja v pripravljenosti, ne bilo na mestu.** Razum je narekoval najprej rešitev nemško-češkoslovaškega spora, drugo pride lahko kasneje na vrsto.

Monakovski sporazum je prinesel za vse močno olajšanje, ker je preprečil neposredno grozečo vojno, ki bi lahko izbruhnila že te dni. Vendar se mnogi bojijo, da bo ugled Francije kot velesile utrpel veliko škodo, ki jo bo mogoče popraviti le, če se bo pokazalo, da je z rešitvijo sudetske krize res nastopila za Evropo nova doba trajnega pomirjenja in medsebojnega zaupanja.

Prizadevanja za trajen sporazum med velesilami

Izjavi Chamberlaina in Daladiera pred odhodom iz Monakovega — Hitler in Chamberlain sta se včeraj še enkrat sestala in sklenila neslužben dogovor o medsebojnem nenapadanju

Monakovo, 30. sept. br. Pred svojim odhodom iz Monakovega je dal francoski ministrski predsednik Daladier zastopniku DNB naslednjo izjavo:

»Smatram, da predstavlja monakovski sestanek zgodovinski datum v življenju Evrope. Po zaslugi velikega razumevanja, ki so ga pokazale vse štiri na tej konferenci zastopane velesile, je bila vojna preprečena in zagotovljen časten mir vsem narodom. Z največjim veseljem in zadovoljstvom sem ugotovil, da v Nemčiji ni nobene mržnje ali sovraštva do Francije. Bodite prepričani, da tudi francoski narod ne goji nobenega sovraštva in mržnje do nemškega naroda. To se je pokazalo tudi v dobi največje mednarodne napetosti in vojaških priprav, ki so bile zadnje dni izvršene. Oba naroda se morata odkritosrčno sporazumeti. Srečen sem, da lahko svoje sile posvetim temu prepotrebnemu in koristnemu sporazumevanju. Osebno sem se že zahvalil kancelarju Hitlerju, maršalu Göringu, zunanjemu ministru Ribbentropu in drugim vašim reprezentantom za nad vse prisrčen sprejem, ki sem ga bil deležen. Prosim vas, da sporočite mojo zahvalo tudi vsemu prebivalstvu Monakovega.«

Monakovo, 30. sept. br. Angleški ministrski predsednik Neville Chamberlain je ostal z vsem svojim spremstvom še danes v Monakovu. Njegov odhod z letalom je bil zaradi slabega vremena odgoden. Chamberlain in Hitler sta se dopoldne ob 11. znova sestala v Hitlerjevem domu. Razgovor je trajal od 11.15 do 13. ure. Po tem razgovoru je bila objavljena naslednja Chamberlainova izjava: »Od vsega početka sem bil prepričan, da je ureditev češkoslovaškega problema pogoj za občo pomiritev Evrope. Kar se tiče odnošajev med Anglijo in Nemčijo, sva jaz in državni kancelar ugotovila, da imata v pretekli noči podpisana pogodba in angleško-nemški pomorski sporazum iz leta 1935. prvovrsten pomen, hkratu pa sta **simbol trdne volje obeh narodov, da ne bosta nikoli več pričela vojne eden proti drugemu. Najodločneje sva sklenila, da bova vse naše spore reševala po mirnem potu in po metodah, ki smo jih tokrat uporabili.** Oba se zavezujeva, da bova stremela, da se odpravijo obstoječe ovire na potu k dobremu sporazumu obeh narodov.«

Izjavo sta lastnoročno podpisala predsednik angleške vlade in kancelar Hitler.

Izjavi v Londonu in Parizu

Pariz, 30. sept. br. Ministrski predsednik Daladier je ob svojem povratku v Pariz dal kratko izjavo, v kateri je poudaril: **»Po mojem mnenju je bil monakovski sporazum nujno potreben za ohranitev evropskega miru. Prepričan sem, da bo mogoče sedaj urediti tudi vsa druga pereča vprašanja na podoben način. Akcija štirih velesil je vsekakor odločilnega pomena za nadaljnji razvoj dogodkov v Evropi. Sedaj je rešila mir.«**

London, 30. septembra. br. Ob svojem povratku iz Nemčije je Chamberlain izjavil: »Če bi se po monakovskem sporazumu pojavile še kakšne težave za praktično ureditev obravnavanega vprašanja, se bodo odstranile po diplomatski poti ali pa, če bo potrebno po novem neposrednem stiku štirih državnikov.«

„Nikdar več vojne med Anglijo in Nemčijo!"

Berlin, 30. sept. br. DNB komentira izjavi Hitlerja in Chamberlaina ter pravi, da bosta gotovo naleteli na velik odmev po vsem svetu, zlasti pa pri bivših bojevnikih nemškega in angleškega naroda, katerih želje so se sedaj uresničile: **Nikdar več vojne med obema krvno sorodnima narodoma, nikdar več vojne med Anglijo in Nemčijo!** Hočemo mir, četudi smo vsako uro pripravljeni stopiti v boj za našo svobodo, za naše pravice in za našo čast. Pozdravljamo angleški narod v prepričanju, da bo odmev Chamberlainove in Hitlerjeve proklamacije naletel onstran preliva na enak odmev, kakor pri nas.

Pred splošno demobilizacijo

London, 30. sept. br. Chamberlain je podal na svojem domu novinarjem naslednjo izjavo: **Pri poslovilnih razgovorih s Hitlerjem sva razpravljala o vseh vprašanjih evropske politike. Oba sva bila prepričana, da bo kmalu v vseh državah prišlo do demobilizacije.**

Roosevelt predlaga širšo konferenco

Washington, 30. sept. br. Prezident Roosevelt in zunanji minister Hull sta danes ves dan proučevala monakovski sporazum. V dobro poučenih krogih zatrjujejo, da namerava Roosevelt predlagati sklicanje širše konference, ki naj bi sklepala o novi ureditvi Evrope, ker se boje, da bi sicer rešitev češkoslovaškega problema predstavljala samo premirje.

Odmev v Švici

Bern, 30. sept. AA. (Havas). Zvezna vlada je proučila monakovski sporazum. Zaradi popuščanja mednarodne napetosti je vlada sklenila, da ne bo izdala novih ukrepov in da bo predlagala zveznemu svetu, da danes konča svoje zasedanje. Predsedniki parlamentarnih skupin in predsednika obeh zbornic so odobrili sklepe zveznega sveta.

Povratek Nj. Vel. kraljice v Beograd

Beograd, 30. septembra. AA. Danes ob 9. se je pripeljala Nj. Vel. kraljica. Na topčiderski postaji jo je sprejel in pozdravil Nj. Vis. knez namestnik. Na postaji so bile prisotne dvorne dame in civilni in vojaški dom Nj. Vel. kralja.

Nemški gospodarski minister v Beogradu

Beograd, 30. sept. p. Nemški minister za gospodarstvo dr. Walter Funk, ki se je mudil dalje časa na oddihu na našem Primorju, je prispel z večernim zagrebškim vlakom v Beograd, kjer bo ostal do 3. oktobra zaradi ureditve gospodarskih vprašanj med Nemčijo in našo državo. Nemškega ministra je na kolodvoru sprejel in pozdravil v imenu vlade minister za trgovino dr. Kabalin, čigar gost bo za bivanja v Beogradu. Pričakujejo, da bo ob priliki obiska nemškega ministra določen rok za nadaljevanje razgovorov o ureditvi trgovinskih odnosov, ki bi se imeli pričeti v Monakovem, pa so bili zaradi znanih zunanjepolitičnih dogodkov odgodeni.

Napad na orožnike

Beograd, 30. sept. AA. Dne 29. t. m. je okoli 22. napadla skupina 20 mladeničev v Bribir-selu orožniško patrolo, ki je hotela prijeti nekega mladeniča, ker je raznašal neresnične in alarmantne vesti. Napadalci so skušali orožnike razorožiti, zaradi česar so ti po predpisanih opominih uporabili orožje ter šestkrat ustrelili iz samokresov. Izmed napadalcev so trije lažje ranjeni, ranjen pa je bil tudi en orožnik. Napadalci so se zatem razbežali. Na kraj napada je bil poslan banski inspektor, da ugotovi stvarno stanje.

Predsednik medparlamentarne unije na obisku v Beogradu

Beograd, 30. septembra. AA. Davi ob 9.10 se je s sarajevskim brzim vlakom pripeljal v Beograd grof Carton de Wiard, predsednik medparlamentarne unije. Na postaji so njega in njegovo spremstvo sprejeli predsednik narodne skupščine Stevan Ćirić, predsednik senata Velimir Mažuranić, podpredsednika narodne skupščine in nekateri poslanci. Sprejemu je prisostvovalo tudi vse osebje belgijskega poslaništva s poslanikom na čelu. Po prisrčnih pozdravih so se gostje odpeljali v hotel »Srpski kralj«, kjer so za nje rezervirani apartmaji.

Brzojavni promet s ČSR zopet otvorjen

Beograd, 30. sept. AA. Po sporočilu čsl. uprave za ptt se od danes sprejemajo v odpravo nešifrirane zasebne brzojavke, za vse kraje ČSR. Na podlagi tega sporočila so vsi brzojavni uradi dobili nalog, da lahko sprejemajo v odpravo nešifrirane zasebne brzojavke za ČSR.

Zakon o bolnicah

Beograd, 30. sept. AA. Ministrstvo socialne politike objavlja: Poročilo, ki je izšlo v današnjih listih o pripravljajočem se novem zakonu o bolnicah ni uradno in ne poluradno sporočilo ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje. Zlasti navedbe 3. odstavka tega poročila niso v celoti v skladu z dejanskim stanjem.

Mednarodna razstava za varstvo otrok

Beograd, 30. sept. AA. V soboto 1. oktobra bo ob 3. popoldne otvorjena na sejmišču mednarodna razstava za varstvo otrok v navzočnosti ministra za socialno politiko Cvetkovića in odbora za prireditev II. balkanskega kongresa za varstvo otrok, ki mu je pokroviteljica Nj. Vel. kraljica Marija. V nedeljo 2. oktobra bo ob 10. dopoldne otvorjen v Kolarčevem vseučilišču v navzočnosti Nj. Vel. kraljice Marije in zastopnikov vseh balkanskih držav ter Francije, Anglije in Nemčije II. kongres unije za varstvo otrok. Kongres bo otvoril minister Cvetković.

Huda nesreča v Beogradu

Beograd, 30. sept. p. Snoči se je v Beogradu pripetila huda nesreča. V Nebojšini ulici se je porušil zid nove dvonadstropne stavbe ter zasul več delavcev. Izkopali so štiri delavce, izmed katerih sta dva tako hudo poškodovana, da dvomijo, ali bosta ostala živa.

Iz državne službe

Beograd, 30. sept. p. Premeščen je v Višnjo goro davčni inspektor Josip Trtnik, doslej v Kamniku, v Kamnik pa davčni inspektor Rudolf Kump, doslej v Višnji gori. V Kamnik je premeščen davkar Alojzij Trontelj, doslej v Mokronogu, v Slovensko Bistrico pa davčni pripravnik Vilibald Radej, doslej v Črnomlju. Upokojen je inspektor generalne direkcije državnih železnic Rudolf Furlan.

General Kraus umrl

Dunaj, 30. sept. d. Včeraj je umrl na Dunaju v 78. letu bivši avstrijski general Alfred Kraus. Listi posvečajo pokojniku dolge članke, v katerih spominjajo čitatelje na njegove vojaške vrline. Tako je kot divizijski komandant septembra l. 1914, kakor pravijo nemški listi, »potolkel srbsko timoško divizijo«. Glavni njegov vojaški čin pa je bila ofenziva pri Kobaridu in Bovcu, za katero je izdelal vse načrte ter jo tudi v bistvu vodil. Po vojni je pričel pisati vojaške zgodovinske razprave ter se je pozneje mnogo udejstvoval v vrstah avstrijskih narodnih socialistov.

Vremenska napoved

Zagrebška: Oblačno, deževno temperatura bo nekoliko padla.

Dunajska: Oblačno z nekoliko dežja, nekoliko hladnejše, vendar pa še milo vreme.

Naši kraji in ljudje

Na obisku pri onemoglih

Ljubljana, 30. sept. 1938.

Dolgo je človeško življenje! Dolgo in enolično. Kakor papirnat trak na Morsovem aparatu, popisan s tajno pisavo črt in pik. Zanimivo je, dokler ti govorica črt in pik ne postane popolnoma znana. Potlej — potlej ni nič več novega. Tako je z življenjem. Vendar vam želim vsem, da bi vaša zadnja postaja ne bila v Japljevem hotelu.

Kostanji Zvezde so se spet za leto dni postarali. Listje je porumenelo, se zgrbančilo in ob najrahlejšem vetru se odtrga in počasi potuje navzdol — na zemljo. Na klopeh pod kostanji sede postarne ženice

in pletejo volnene nogavice in šale. Prišle so iz Japljevega hotela, da se sprehodijo po mestu in posede v parku. Kmalu bo nastopilo deževje in jih priklenilo na hodnike, v sobe in postelje.

Pravim Japljev hotel in vem, da je malokomu med vami znano, da to ni noben hotel. Stoji na križišču Japljeve in Bohoričeve ulice in nad vrati ima zapisano z velikimi črkami:

Mestno zavetišče za onemogle.

Tisti pa, ki ljubijo šalo in vedo, da je v zavetišču kuhinja za revne dijake, so ga proglasili za »hotel Japelj«.

Zdi se mi ko velika čakalnica za prekooceansko ladjo. Čakalnica tretjega razreda.

Sijalo je toplo septembrsko sonce, v zraku je dišalo po dozorelem grozdju. Bil je nedeljski popoldan in potniki, ki čakajo na svoji veliki poslednji postaji, so sedeli na dvorišču in se kartali. Čez prostrano dvorišče so počasi plezale sence kostanjev. Železna ograja je dremala. Tudi velika hiša je zaspano mežikala na obe ulici: Bohoričevo in Japljevo. Stopila sem skozi vrtna vratca v čakalnico. Preko 300 starčkov in starih ženic čaka tu spokojno, da nevidna roka potegne za ročaj zvonca in skrivnosten krmar zakliče: »Hlapec božji, dekla božja, pripravita se, ker ladja že prihaja!«

Ladja je namreč najhna in v njej je prostora le za enega samega potnika.

Vsi so že zdavnaj napravili obračun z življenjem, s težkim življenjem hlapcev, dekel, nosačev, tovarniških delavcev, trgovcev, obrtnikov, kmečkih sinov... zdaj spokojno sedijo na stolčkih in po klopeh poslednje postaje in pletejo nogavice, igrajo na karte, čitajo stare molitvenike ali dremljejo na soncu.

Čez 300 najrazličnejših življenjskih poti se je križalo pred vrtnimi vrati velike ubožnice in se stopilo v eno samo — poslednjo pot čakanja.

Starček z mrtvoudno roko, ki se neutrudno sprehaja po dvorišču, je bil nekoč gostilničar na Hrvaškem. Ali zdaj je to tako daleč in tako nepreklicno minilo, da bi človek rekel, da to ni bil on, temveč nekdo drugi, neki njegov mladi tovariš, od katerega se je poslovil tam pred vrtnimi vrati, tistega dne, ko mu je bil odkazan prostor v tej čakalnici.

Pod kostanji dremlje nad kosom časopisnega papirja dolg, suh starček. A ne bi rad zaspal, ker potem ne bo mogel spati ponoči. Zato vstaja in začne svoje počasno romanje pod kostanji, prav kakor hodijo po peronu popotniki, ki čakajo na vlak...

»Pepca, ali še ni zvonilo?«

»Ne še.«

In ženica, ki bere poglavje o skrivnosti svete maše, se spet sklanja nad staro knjigo iz leta 1887. — dokler ne bo zazvonilo k popoldanski kavi.

Dr. Škrabe je bivši mizar in je prišel semkaj pred štiridesetimi leti. Takrat ni bil več mizar, nego brezposeln natakar. Zdaj je star, imenujejo ga doktor in vdano čaka.

Dvanajst let je mlado dekle sedelo pred kupčki tobačnega listja in bilo del stroja, iz katerega so prihajale v svet cigarete. V teh dvanajstih letih je teklo življenje kot trak na Morsovem aparatu. Zdaj sedi postarana ženica nagubanih lic in rok v mestni ubožnici in plete nogavice. Ima 227 dinarjev pokojnine. Ali se je izplačalo živeti za teh 227 dinarjev?

»Pripeljali so me prvi teden po Porcijunkuli — z rešilnim avtomobilom. Napadel me je pes, hotela sem se mu izogniti, pa sem padla in si zlomila nogo... potem so me peljali na Vič, v vozičku za prešiče in šest tednov nisem mogla v cerkev...« Od takrat so minila leta. Počasi minevajo leta in dogodki se odmikajo vedno dalje. Vsi veliki in težki dogodki iz tistega življenja, ki je ostalo zunaj in se za večno poslovilo od ljudi, ki so stopili skozi vrtna vrata ubožnice.

Vlom v novomeško žensko bolnišnico

Blagajna izrezana, plen precej izdaten

Novo mesto, 30. septembra.

Nemajhno presenečenje je davi doživelo upravno osebje banovinske ženske bolnišnice v Novem mestu. Ko je okrog pol 7. zjutraj prispela v upravno poslopje strežnica Angela Dularjeva, da očisti sobo, je našla v sosedni sobi, kjer stoji blagajna, vse v velikem neredu. Sama težka blagajna je bila spredaj odprta in razrezana, pred njo je bil kup pepela in žaganja.

Preplašena strežnica je pohitela k prednici in ji povedala, da je bilo vlomljeno, ta je pa obvestila upravnika bolnišnice g. Ilca, ki je takoj pohitel v upravne prostore, kjer je imel kaj videti: blagajna je bila okrog ključavnice v višini 70 cm razbita in odprta. Vlomilca, ki sta bila najbrž dva, kar je soditi po odtisih bosih nog, ki so se poznali na linoleju in v pepelu, sta pobrala iz blagajne vso gotovino v znesku 11.320 din, dočim sta vrednostne papirje in hranilne knjižice, ki so bili v blagajni kot kavcija v znesku 26.219 din, pustila na miru. Prav tako se nista dotaknila nekaterih drugih predmetov in pustila sta tudi na miru upravnikov suknjič. Izprva so mislili, da sta vlomilca odnesla tudi depozit celjske milarne »Hubertus«, ki je bil tam kot kavcija v obliki obveznic Vojne škode. Naposled so kuverto z »Vojno škodo« našli v kotu, kamor sta jo zavrgla.

Vlomilca sta prišla v upravno poslopje skozi visoko pritlično okno na ta način, da sta se vzpela na obzidek, nato razbila zunanje okno, potem pa še utrla šipo notranjega okna in se splazila v sobo, kjer je bila blagajna. Najbrž je bil eden na straži, drugi je pa medtem navrtal blagajno s »svinjsko tacoc«. Pri svojem poslu sta bila zelo previdna, kajti pred vlomom sta se splazila do gospodarskega poslopja, kjer sta spustila psa čuvaja z verige. Pes se še do danes ni vrnil. Nekatere bolnice, ki imajo sobo tik uprave, so sicer slišale žvenket stekla, vendar se za to niso dosti brigale. Vlomljeno je moralo biti okrog 2. zjutraj, kajti okrog 1. je dospel v upravno sobo namestnik primarija dr. Slavko Perko iz Celja, ki pa ni ničesar sumljivega opazil. O vlomu sta bili obveščeni tudi banska uprava in policijska uprava v Ljubljani. Sodijo, da so bili na delu isti vlomilci, ki so že pred dnevi skušali vlomiti v neki urad.

Dva iz nevarne tihotapske družbe

Pri Mariborskem otoku so ju po divjem lovu prijeli

Maribor, 30. septembra

Ni dolgo tega, kar smo poročali o razkritju dobro organizirane tihotapske tolpe, ki se je pečala s tihotapstvom saharine. Zdaj se je oblastvom posrečilo, da so prijeli dva drzna tihotapca: Antona Galiča ter Katarino Karnarjčevo-Galičevo. Mariborski carinski organi so namreč prejeli zaupno obvestilo iz Zagreba, da se zadržuje zloglasni tihotapec Anton Galič, za katerim je bila izdana tiralica, v Mariboru.

Mariborski carinski organi so zastražili brod pri Mariborskem otoku, kjer so Galiča videli. Res niso dolgo čakali. Videli so Galiča, ko se je sestal s Katarino. Ko sta opazila carinske organe, sta skušala zbežati proti studenškemu gozdu. Pričel se je divji lov, naposled so pa oba aretirali. Pri preiskavi so našli pri obeh 1400 vžigalnikov, vtihotapljenih v našo državo. Tihotapca sta bila pred dnevi v Zagrebu, kjer sta spravila v promet precej natihotapljenega blaga. Oblastva so prepričana, da sta člana dobro orgnizirane tihotapske tolpe in preiskavo vsestransko nadaljujejo.

Družinska žaloigra na Krupi

Hotel je ubiti gospodinjo, pa je sam obležal mrtev

Posestnik Janez Ivanjšek na Krupi je letos februarja izročil svoje posestvo sinu Jožetu, ko se je ta oženil z Marijo Mucovo. Na posestvu sta še ostala njegov starejši sin Ivan in hčerka Ana, ki pa jima je bi ldelež že izplačan. Mladi gospodar Jože je moral aprila k vojakom, oče pa je dan po Telovem umrl.

Tako je na posestvu ostala samo Marija s svakom Ivanom in svakinjo Ano. Ivan se ni dosti brigal za bratovo gospodarstvo, povečini je bival pri svoji izvoljenki na Krupi, s katero je imel tri nezakonske otroke, četrti pa je na poti. Kuhal je jezo, ker je oče izročil posestvo mlajšemu bratu. Sovražil je svakinjo Marijo in njegov srd se je še povečal, ko ga je posvarila, naj ne prodaja iz gozda hrastov, ki se ga nič ne tičejo. Nekoč mu je tudi odklonila zahtevo po 140 din. Zaradi pomanjkanja domačih delovnih moči na precejšnjem posestvu sta gospodinji večkrat pomagala pri delu njen brat Avgust Muc in sestra Ana. Tako sta bila pri njej na delu tudi dne 8. avgusta, ko je prišlo naposled do usodnega prepira in spopada, v katerem je padel Ivan Ivanjšek.

Tisti dan je Ivan začel že ob 8. zjutraj popivati z dvema pajdašema in je do popoldneva izpraznil kakih šest litrov vina. Pijan je prišel na dom ter zgrabil mlado gospodinjo Marijo za prsi in jo pritisnil k zidu, rekoč: »To bo zdaj tvoja smrt!« Na vpitje je pritekla v sobo Marijina sestra Ana Mucova. Zavpila je nad svakom: »Ali jo boš ubil?« Tedaj se je Ivan obrnil in zagrozil: »Pa bom tebe tudi!« — Ana je zbežala iz sobe in poklicala na pomoč svojega brata Avgusta, ki je blizu hiše pasel konje. Avgust je brž pognal konje v hlev, prihitel v sobo in zavpil nad svakom Ivanom: »Žan, mir!« In že sta se sprijela in se ruvala najprej na postelji, nato na tleh, kamor sta se zvalila. Avgust Muc se je osvobodil Ivanovih prijemov. Skočil je v vežo in pograbil sekiro. Dvakrat je udaril Ivana po glavi, da se je ta zrušil mrtev na tla.

To žalostno zadevo je zdaj presojal novomeški veliki senat. Avgust Muc je priznal navedbe v obtožnici, zagovarjal pa se je s silobranom, ker da je Ivan šel nad njega z odprtim nožem ter grozil, da ubije njega in obe sestri, kar bi bil najbrž tudi storil. Sodna komisija je našla pokojnika ležečega poleg postelje. Noge so bile obrnjene k zidu proti vežI, glava je bila na drugem koncu postelje, vse truplo pa je ležalo tako, da ni bilo nasproti vežnim vratom, temveč precej stran za zidom. Sodna komisija je sklepala, da je pokojnik padel ob postelji in ne na vratih kakor je trdil obtoženec. Žalostni družinski dogodek je močno razburil ondotno prebivalstvo. Veliki senat pod predsedstvom Božidara Romiha je obsodil Avgusta Muca na štiri leta ječe.

NAJAKTUALNEJŠI FILM DANAŠNJIH DNI! Kino Union, tel. 22-21

SKRIVNOST MAGINOTOVE ČRTE Vera Korena Victor Francen

VES SVET GOVORI O NJEJ... VES TISK PIŠE O NJEJ...

V podzemskih hodnikih te edinstvene trdnjave, ki predstavlja najjačji zid miru sedanjosti se je odigrala napeta špijonažna afera...

Predstave ob 16., 19. in 21. uri!

Roparski napad na župnišče v Svibnem

Napadalec s samokresom obsojen, drugi oproščen

Že avgusta je bila pred novomeškim velikim senatom razprava proti 28letnemu brezposelnemu trgovskemu zastopniku Matiji Pavliču iz Josipdola in 26letnemu zasebnemu uradniku Stanku Flegariču iz Maribora. Obtožena sta bila roparskega napada v župnišču v Svibnem. Razprava je bila preložena in se je zdaj nadaljevala. Obtožnica je navajala:

V župnišču v Svibnem živita poleg župnika Janeza Selana kuharica Ana Ferletova in 17letni hlapec Anton Povše. Ko sta slednja dva letos 22. maja večerjala, sta čula korake pred vrati in trkanje na vežna vrata. Meneč, da se je vrnil g. župnik, je kuharica odprla vrata. Namesto župnika pa sta v vežo stopila dva neznanca. Prvi je grobo zahteval večerjo, drugi pa je kuharico udaril s samokresom po glavi, da jo je udarec omamil. Po drugem udarcu je omahnila, padla na tla in se potuhnila v strahu, da jo roparja ubijeta. Neznanca sta nato stopila v kuhinjo, kjer sta našla hlapčka. Ferletova se je v tem dvignila in zbežala iz župnišča po pomoč. Eden od razbojnikov je to kmalu opazil, ko je pogledal v vežo, drugi pa je medtem izpraševal Povšeta, kje je župnik. Razbojnika sta zaslutila, da je hitela Ferletova po pomoč. Res se je Ferletova kmalu vrnila z več moškimi, a razbojnika sta jo že popihala v noč.

V začetku junija je orožniška patrola od Sv. Križa srečala blizu Moravč oba osumljenca. Preiskala ju je in našla pri vsakem velik vojaški samokres z 8 naboji. Patrola je enega aretirala, drugemu se je posrečilo bliskovito pobegniti. Pri soočenju Ferletova in Povše nista mogla z gotovostjo potrditi, da bi bil aretiranec eden izmed roparjev. Povsem pa sta bila gotova, da je begunec pravi ropar, čim so kuharici pokazali njegovo fotografijo. Ko se je posrečilo še drugega vloviti, je roparski napad v celoti priznal, nakar je isto storil tudi prvi aretiranec, čeprav je prej odločno zavračal vsakršno udeležbo pri roparskem napadu. Zdaj sta se pri nadaljevanju razprave oba zagovarjala, da nista imela namena storiti v župnišču komurkoli nasilje. V župnišče sta šla, da bi dobila kaj za večerjo. Flegarič pravi, da si ni na jasnem, kaj je Pavliču padlo v glavo, da je kuharico udaril s samokresom. Priznala sta oba, da sta se res ves dan zadrževala blizu župnišča v neki zidanici, kjer pa da sta samo vedrila. Tudi sta priznala, da sta bila oborožena z vojaškima samokresoma, ki ju je Pavlič preskrbel že v Zagrebu. Imela sta načrte, da bi po Dolenjskem in po Zasavju trgovala z lesom. Župnišče sta zapustila popolnoma mirno, čim je kuharica hitela klicat ljudi. Veliki senat je obsodil Pavliča na 5 mesecev strogega zapora, Flegariča pa je popolnoma oprostil.

S podarjeno srečko je dobil avto

Zanimivi prizori na sokolski tomboli v Šmarju

Izredno lepa nedelja je privabila v prijazen trg Šmarje pri Jelšah tolike množice ljudstva, da je obisk iz vseh krajev ožje in širše okolice presegal vsa pričakovanja. Že z dopoldanskimi vlaki so se pripeljali z vseh strani udeleženci sokolske loterije, za katero je vladalo že dalje časa izredno zanimanje. Med prvimi je prispela iz Maribora priznana prvovrstna železničarska godba, ki jo je na železniški postaji sprejelo domače članstvo, brat starosta Stupica pa ji je izrekel iskreno dobrodošlico. V prvih popoldanskih urah so se zgrnile ogromne množice na obširnem prostoru pred Habjanovo gostilno. Vse je nestrpno pričakovalo rezultat prve efektne loterije, marsikdo je tiho gojil edino željo, da bi mu bila sreča mila in da zadene vsaj enega glavnih dobitkov, samih vabljivih dragocenosti: krasen nov avto DKW, novo motorno kolo, šivalni stroj, kuhinjsko opremo, klavirsko harmoniko in še mnogo tega.

Br. starosta Stupica je v zbranih besedah pozdravil vse pripadnike in prijatelje sokolstva in podal v kratkih obrisih zgodovino akcije za gradnjo lastnega sokolskega krova. Uresničenju želje naj služi prva efektna loterija, od katere si društvo mnogo obeta, saj je veliko število razpečevalcev srečk s svojo vnemo pripomoglo, da so bile razprodane domala vse. Z zahvalo vsem dobrotnikom, ki so na kakršenkoli način prispevali k gmotnemu uspehu, je br. starosta zaključil govor in v grobni tišini se je pričelo žrebanje. Tisoči parov oči so se uprli v boben, ki se je pričel polagoma vrteti... Sprva manjši dobitki, kmalu prvi večji: moško kolo! Napetost narašča z vsako izžrebano številko. Drugi glavni dobitek: novo motorno kolo! Srečni dobitnik je posestnik Strašek iz Krtincev. Ob povečani pozornosti se boben vrti dalje in mali deklici vlečeta iz njega številko za številko... Nevestina oprema bo menda romala v Zagorje, kjer je bila srečka prodana, moška ura gre v Žalec, sadna škropilnica pa bo s pridom uporabljena v Mariboru.

Višek pa je doseglo vznemirjenje, ko je objavil napovedovalec, da je srečka številka 13.855 zadela — avto! Kdo je srečni lastnik? Tu se je naključje zopet nemilo poigralo z nekaterim in dopustilo, da se jim je sreča brezobzirno »izmuznila«! Med drugimi je bila namreč tudi ta srečka svoječasno dostavljena Sokolu Trbovlje s prošnjo, da jih člani br. edinice razpečajo v svojem okolišu. Trboveljčanom moramo priznati, da so jih precej spravili v promet, nekaj nerazprodanih pa so vrnili. Slučajno je bila med temi tudi štev. 13.855! Igra usode pa še ni bila končana. Posamezni člani(ice) domačega društva so prejeli še zadnji dan v razprodajo vse ostale srečke. Kot razpečevalec se je med drugimi marljivo udejstvoval naš marljivi sokolski brat živinozdravnik Peter Rihtarič iz Šmarja. Tik pred pričetkom loterije je podaril zadnjo srečko, ki jo je imel, svojemu viničarju Kumbergerju iz Tinskega. Vedel je, da si je njegov uslužbenec za denar ne more nabaviti, saj mu je lansko leto požar upepelil skromno domačijo. In ta srečka je zadela — avto!

Ostali manjši dobitki bodo našli širom naše ožje domovine svojega novega lastnika. Prevzem dobitkov je možen dnevno v popoldanskih urah pri društveni upravi do vključno 31. 12. t. l. Vsem, ki so kakorkoli pripomogli k uspehu prve efektne loterije, izreka loterijski odsek iskreno zahvalo.

Molière, gledališče nekdaj in danes

Vtisi s skušnje v naši drami

Da je gledališka umetnost večna nestalnost, večna mena stoterih in tisočerih doživetij, ve v prvi vrsti igralec, ve pa tudi občinstvo... Ne samo mena iger, mask, kostumov in predvsem razpoloženj, nastrojenj in afektov, včasi je samo dvoje: poklic z devizo: moraš (in tremi klicaji), pa če moreš ali ne; drugič pa je sveti ogenj tudi z devizo: moraš (tudi s celo vrsto klicajev), toda tokrat moraš in tudi moreš, če hočeš ali ne in takrat je to prava resnična umetnost.

Takole zjutraj ob devetih, ko se prične vaja in je v igralcih še vloga prejšnjega večera, je gledališče poklic kot imperativ vsakdanjega dela, je poklicni, uradniški »moraš« in nič drugega. In takrat so v prvih četrt urah besede sive kot ljubljansko jutro, nimajo zvoka in bleska in so brez iskre, kaj šele ognja... Krešejo se besede igralca, igralke, soigralca kakor kremen in skušajo dati utrinek, ki bo zažgal gobo, da bo vztlela in zagorela. In glej! včasih zagori šele po dolgem času, včasih pa se zaneti v hipu in je cel požar, in takrat se razgori igralec za igralcem in dan ni več siv, besede so zlato in srebrno cingljanje ubranega zvončka ali pa veliki zvon, in takrat ni več uradniški »moraš«, temveč sla, strast, obsedenost in sreča umetniškega dela.

Tako je z igralci in tako je z dramatiki. Molière bi znal kot igralec, režiser in dramatik, zapeti pesmico o tem...

Hotel je postati traged — in glej norčavo usodo: namesto iskre tragedije, mu je dala iskro smeha — in postal je komik in komediograf — ampak največji v Franciji in gospod dvorni igralec.

Hotel je kazati tragične konflikte polbogov, Racinovih in Corneillevih junakov, hotel je kazati bol in trpljenje velikih, a usoda je hotela, da je moral preživljati in prikazovati usode malih: meščančkov, parvenijev, skopuhov in hinavcev, rogonoscev in ogoljufancev — toda dal jim je polet in veličino — tistim figuram, ki jih je ljubil in v katerih je naslikal svoje hrepenenje, razočaranje in izkušnje.

Molière je poznal igralski »moraš« in »moreš«, poznal je teater kot sivi poklic, ki si služiš z njim streho in kruh in poznal je teater kot strast, kot obsedenost, kot zadnjo izpolnitev in izživljanje vsega v sebi nakupičenega, kar je moral izpovedati.

Bilo je grenko, saj se je zavedal, da mora v prvi vrsti voditi račun o zahtevah občinstva tiste dobe, ki se je hotelo samo zabavati (današnje občinstvo izprašaj si vest, koliko si boljše od prejšnjega!) In če mu ni bil voljan dati tega, kar je hotelo, je to pomenilo stradanje vse igralske družine. Toda Bog mu je dal dar, in tako je dal občinstvu to, kar je hotelo, da pa je dobil zatrti traged in resnični življenjski trpin v njem umetniškega izraza in življenjske moči, je vlil — o, neopazno, tako neopazno, da so ga razumeli in ga razumejo samo njemu enaki — mero človeškega gorja v pisane like, otroke komedije dell'arte, ki pa jim je postal drugi oče s tem, da jim je dal francoskega duha in francoska imena.

Bil je duh, ki je gledal visoko iz ptičje perspektive na dvor, čigar hlapec umetnosti je moral biti, gledal je filistre in meščane, stal kot trezen, genialen duh vzvišen nad dekadenco in norčijo preciozne dobe, nad dvorskimi spletkami in privoščil si je vse, kar je občutil njegov kritični duh kot nezdravo, spačeno in pokvarjeno s tem, da je tisto osmešil v svojih igrah. O, bile so tako nedolžne (za tiste puhle glave, ki so se hotele samo zabavati) tako prijetne — saj se je norčeval iz vsega, čemur se smejejo ljudje škodoželjno že odkar stoji svet: nesreči bližnjega; toda krog resnične inteligence in njegovi prijatelji so čutili skrite osti... Kar pa je bilo najbolj tragično — in tu je Molière kot oseba, kot zasebnik edinstven: norčeval se je iz človeških napak, ki jih je imel sam, bičal je spletkarstvo in je moral sam spletkariti, izpostavljal je rogonosca zasmehu in je bil to sam, zaničeval je zaslužkarje v umetnosti in je bil sam eden izmed njih: in vse to s polno zavestjo! Bil je kakor flagelant: bičal je s sadistično naslado samega sebe — morda da bi zamoril notranjo bolečino z zunanjo, ko mu je kot ogoljufanemu goljufu ploskal ves Pariz — od kralja do omejenega, sitega filistra in postopača. Ostal si je zvest do kraja: ko je čutil, da mu potekajo ure, na smrt bolan ni hotel odpovedati predstave »Namišljenega bolnika«, kajti vedel je, da bi ostalo okrog petdeset ljudi brez kruha. Izpolnil je svoj zadnji, poklicni »moraš« in izgorel v lastnem ognju.

Pred mano na odru se trkljajo lahkotne, poskočne besede iz ust njegovih marionet, pisanih karakternih lutk.

V »Izsiljeni ženitvi« je žrtev »dobrih prijateljev« Sganarelle, nesmrtni meščanček, ki bi rad opeharil, pa ostane sam opeharjen, v »Ljubezen — zdravnik«, pa si je izposodil Jean Baptiste Poquelin-(advokat) Molière medicino in njene svečenike-zdravnike, povezal vse skupaj v ljubezensko zgodbo, in facit je bil zopet — ogoljufani Sganarelle.

Danes se je ukresala prava iskra in kar je bilo doslej na vajah sem ter tja le bežen utrinek, je postalo danes roj živih plamenčkov, nagajivih, lahkotnih in prasketajočih. Slišim in vidim jih, kako prasketajo iskrice umetniškega dela, ko priskaklja s svojim trkljajočim se smehom Sganarelle (Lipah) na oder. O, Molière, v tvojih figurah se pretaka žlahtna kri — ne morejo zatajiti, da jih je ustvaril igralec po božji volji — in zato jih igralci zaživijo z vso predanostjo v igro zaverovanih otrok, ki pozabijo na vsakdanjost in prekašajo sami svojo domišljijo v igrivih igralskih domislicah. Kralj in Gregorin sta kot filozofa Pancrace in Marfurius zopet vsak v svojem fantastičnem področju doma. Gabrijelčičeva poskuša prepeljavati svojo vlečko z vso preciozností tedanje dobe po odru (to ni malenkost!) in vsi drugi, ki sodelujejo, prav do najmanjšega Markca, hočejo dati svoje najboljše. V »Ljubezen — zdravnik« skuša Sganarelle pregnati hčerine (Levarjeva) skomine po ženinu (Jan) z zdravniki (Gregorin, Bratina, Daneš, Plut). Če vam ti ne razvedre čemernih lic, res ne vem, kaj naj bi še iskal Molière na našem odru! Da, on ni bil kar tako, in današnji pisatelji, ki trdijo, da je kmečki narod zdrav in brihten, niso odkrili Amerike, kajti s hišno Lisetto (Danilova) je povedal Molière to že nekoliko sto let preje. Dirigira pa ves ta pisani svet, ki nastopa in odstopa, se jezi in veseli, razgraja in vzdihuje, ob spremljevanju glasbe prof. Šest. In kakor izdaja njegova mimika, ima svoje dopadenje nad njim, tako da se včasi celo spozabi, da je režiser, postane gospod iz publike, sedeč v prvi vrsti parterja in se zasmeje tako prepričevalno in s takim veseljem, kakor tisti, ki bo plačal celo vstopnico.

Maša Slavčeva

TOMBOLA V KRANJU preložena dan igre bo objavljen kasneje!

Domače vesti

* **Današnji številki so priložene položnice.** Zato prosi uprava »Jutra« cenjene naročnike, ki jim je potekla naročnina, da jo plačajo za zadnje četrtletje ali vsaj za mesec oktober že prve dni novega meseca zaradi poslovnega reda v upravi lista. Hkrati naj blagovolijo poravnati tudi eventuelne zaostanke. Opozarjamo, da je vsak naročnik »Jutra«, ki naročnino točno plačuje, zavarovan za primer smrtne nezgode pri zavarovalni družbi »Jugoslavija« za 10.000 din. Neizrabljene položnice, ker je naročnina bila že prej plačana, naj blagovolijo naročniki shraniti za prihodnjo priliko, ko jim bo naročnina potekla.

* **II. balkanski kongres za zaščito otrok in mladinsko skrb,** združen z razstavo, se prične 1. oktobra v Beogradu. Poleg zastopnikov balkanskih držav se kongresa udeleže tudi zastopniki drugih evropskih držav, da bo zborovanje res velikega pomena za nadaljnji razvoj prizadevanj za zaščito mladine. Mestna občina ljubljanska bo na razstavi imela poseben oddelek, ki sta ga pripravila mestni fizikat in socialni oddelek ter sta poslala v Beograd bogato gradivo z mnogimi nazornimi diagrami, fotografijami naših socialnih institucij za otroke, počitniških kolonij in dečjih zavetišč, prav tako pa tudi prikaze o zdravstvu ljubljanske mladine, o rojstvih in mortaliteti in sploh o vsem, kar se tiče zdravstvene skrbi za otroke in mladino. Za mestno upravo se kongresa udeležita mestni fizik g. dr. Mavricij Rus in načelnik socialnega oddelka g. Heribert Svetél. Kongresa in razstave se udeležita tudi kr. banska uprava in Rdeči Križ. Odposlani eksponati bodo svetu spet dokazali, da je tudi v tem pogledu Ljubljana na prav častnem mestu.

Štednja na kurivu
Lutz-peči, Ljubljana VII, tel. 32-52.

* **Slabo leto jadranskih ribičev.** V torek se bo končal poslednji izredni mrak letošnjega ribolova na morju. Kakor sporočajo splitske novine, se nikjer na našem Jadranu ne morejo ribiči pohvaliti z ribolovom. Tako slabega leta sploh ne pomnijo. Zlasti malo so vlovili sardel, ki so se pojavljale le redko v večjih vlakih. Tu in tam so vlovili nekaj več lokard, ki so jih večji del sveže prodali. Prav zadnji čas pa so imeli izredno srečo nekateri hvarski ribiči, ki so v dveh nočeh vlovili s širokimi mrežami okrog 150 stotov sardel. Vso svežo zalogo so lahko takoj prodali tovarnam po 3.75 do 4 din kg. Hvarski ribiči pravijo, da so se zadnji čas pojavili veliki vlaki sardel in ribiči želijo, da bi pristojna oblastva podaljšala dobo ribolova, ker je vreme ugodno.

Pri lenivosti črevesja, črevesnem katarju, obolenju danke, odstrani naravna »Franz-Josefova« grenčica zapeko dolnjih organov dobro in naglo. Mnogoletne izkušnje uče, da uporaba »Franz-Josefove« vode odlično regulira funkcije črevesja.

Ogl. reg. S. br. 15. 485-35

* **Lepa naša domovina.** V Sandžaku priredijo vsako leto po starem običaju veliko narodno slovesnost, na kateri se zbero kmetje iz mnogih vasi. Letos je bila taka svečanost v vasi Štitkovu pri Sjenici. Zbralo se je več tisoč ljudi iz Sandžaka in Starega Vlaha. Udeleženci so po starem običaju prinesli svoje prispevke v jedilih in pijači. Za velikansko narodno mizo je sedelo polno ljudi. Klavci in kuharji so gostom razkazovali, kaj vse so posamezniki prinesli. Zaklali so sto jagnjet, razrezali nešteto pogač in točili žganjico iz premnogih čutar. Med obilno gostitvijo so seveda tudi zarajali v kolu in marsikatero dekle je postalo nevesta. Nekatera dekleta so fantje brž ukradli. Starši so potem pretočili nekaj grenkih solza. No, res je pa le, da se te tatvine ne bodo obravnavale pred sodiščem, marveč pred cerkvenim oltarjem.

* **V paradnih uniformah so šli gasit požar.** Gasilska četa v Novih Karlovcih je imela nedavni večer svojo veselico. Naenkrat pa se je na vasi oglasil plat zvona. Škrlatni žar na nebu je oznanjal velik ogenj. Gorela je domačija kmeta Vujkoviča. Gasilci so kar v paradnih uniformah planili po orodje in hiteli gasit. Res se jim je posrečilo požar naglo omejiti in zadušiti. Pomagali so jim mnogi vaščani in sosedje. Ko je bil požar pogašen, so vsi vaščani smatrali za častno dolžnost, da se udeležijo veselice, ki je potem trajala do poznih jutrnjih ur.

Nove srečke
državne razredne loterije za I. razred
DOBITE PRI
ZADRUŽNI HRANILNICI
V LJUBLJANI
Dalmatinova ulica 6

* **Promocija.** Na ljubljanski univerzi je bila včeraj za doktorico filozofije promovirana gospodična prof. Marija Boršnikova iz Borovnice.

* **Osemnajst potnikov ranjenih.** Pri vasi Živogošću blizu Makarske se je tovorni avto, v katerem je bilo 20 potnikov, prevrnil s ceste v globok jarek. Avto se je popolnoma razbil, 18 potnikov je dobilo več ali manj hude poškodbe. Ljudje so se peljali na sejem v Gradac pri Makarski, pa se je na robu ceste vdrla zemlja in se je avto prevrnil. Nekateri potniki, ki so med prevračanjem avtomobila popadali na tla, drugi pa so obležali pod ruševinami avtomobila. Težko ranjene so prepeljali v bolnišnico v Makarski. Nad dvema so zdravniki obupali.

* **Nenavadna prometna nesreča** se je primerila v Novem Sadu. Poltovorni avtomobil se je zaletel v tramvaj. Udarec je bil tako silovit, da je tramvaj izskočil iz tračnic. To še ni bilo najhujše. Tekla je žal tudi kri. Narednik Bora Mitrović, ki je sedel na levi strani šoferja, je ob sunku s tako silo zadel ob tramvaj in ob avto, da ga je mahoma oblila kri. Brž so ga prepeljali v bolnišnico, kjer bo morda le še okreval. Tudi avtomobil je močno poškodovan.

Brez turške kave,
ki pa mora biti tolčena res v izvirnem orientalskem dibeku, si težko predstavljamo prijeten zaključek domačih večerov. Tvrdka MOTOH, ki ima vse posebnosti najboljših praženih kav, si je priskrbela vse potrebno, da boste gostom lahko postregli z res pristno turško kavo.

* **Tragična smrt očeta mnogoštevilne družine.** Na cesti iz Varaždina v Ludbreg, pri vasi Trnovcih, se je zgodila prometna nesreča, katere žrtev je postal 75letni kmetovalec Ivan Sačić, dolgoletni župan iz Bartolovca. Sačić se je vračal na vozu proti domu. Nasproti mu je privozil neki tovorni avto iz Maribora. Konj se je ustrašil in zavozil naravnost pred avto. Šofer je skušal zavreti, a je bilo prepozno. Ubilo je Sačića in konja. Pokojni Sačić, ki je bil na glasu premožnega gospodarja, je zapustil 20 otrok in 40 vnukov.

* **Nemščino in esperanto** poučuje po pismeni poti po najnižji ceni Jezikovna dopisna šola na Jesenicah, Gorenjsko. Prijave se sprejemajo do 15. oktobra 1938. — Zahtevajte prospekt in priložite znamko za odgovor!

Dober gospodar kupi
Lutz-peči, Ljubljana—Šiška.

* **Žalostna smrt novosadskega odvetnika.** V Novem Sadu so našli odvetnika dr. Kosto Todorovića mrtvega. Bil je splošno znana osebnost in na glasu odličnega pravnika. Na žalost pa se je preveč vdal pijači. Trpel je zadnje čase na nespečnosti in je sleherni večer užival veronal. Tako je storil tudi v sredo zvečer. Količina strupa je bila prevelika. Zjutraj je bil mrtev. Ker ni zapustil nobenega poslovilnega pisma, sodijo svojci, da se je zastrupil iz neprevidnosti.

* **Žrtev špirita.** V banovinski bolnišnici pri Podgorici je smrt rešila trpljenja Mustafo Diglitića, zobnega tehnika iz Podgorice. Mladi mož je bil uslužben v zobozdravniškem ateljeju svojega brata. Po nesreči pa se je polil s špiritom, ko je nalival svetilko. Naenkrat je začela na njem goreti obleka. Nesrečni Mustafa je bil v trenutku živa bakla. Brat Alija mu je prihitel iz druge sobe na pomoč, toda bilo je vse zaman. Začel je še on goreti. Medtem ko se je Alija rešil, je Mustafa dobil tako hude opekline, da jim je podlegel.

Vasenol PUDER ZA NOGE obdrži noge suhe in odporne, odstranjuje neprijetni duh od znoja

* **Zasluga orožnikov iz Mežice.** V »Jutru« smo v sredo poročali o aretaciji in priznanju Silvestra Kranjca, ki je umoril in oropal Petra Korošo. Navedeno je bilo, da gre za naglo pojasnitev zločina zasluga orožnikom iz Prevalj. Prijatelj lista nas opozarja: Osebno mi je znano, da so bili prvi na kraju zločina komandir orožniške stanice iz Mežice g. Jožef Žagar in njegova dva orožnika Matija Žižek in Frank. Prav ti orožniki so takoj ukrenili vse potrebno za pojasnitev zločina ter so pozneje skupno z orožniki, došlimi iz Prevalj, vodili preiskavo do končne izsledite zločinca in njegove oddaje v sodni zapor. Da ne bo krivice, velja mežiškim orožnikom in posebej še komandirju Žagarju izreči polno priznanje!

* **78 din plačate** za enodnevni izlet v Trst dne 16. oktobra 1938.

* **Združenje obrtnikov stavbnih strok v Kamniku** priredi mizarski kalkulacijski tečaj. Pričetek bo v soboto 10. oktobra ob 13. v mestni šoli v Kamniku, druge sobote pa bo pričetek ob 15. uri. Vabljeni so vsi mojstri in pomočniki mizarjev, da se tega zelo poučnega tečaja udeleže. Poučeval bo agilni banovinski učitelj Ivan Kregar iz Št. Vida nad Ljubljano.

* **Dopisna trgovska šola v Ljubljani, Kongresni trg 2.** Vsakdo, komur ni mogoče obiskovati pouka osebno, si more pridobiti s poukom doma vsega potrebnega znanja potom Dopisne trgovske šole. Navedena šola nudi vsakemu posameznemu bodisi pouk celotnih rednih dopisnih tečajev, ali dopisne dvoletne trgovske šole ali posameznih trgovskih predmetov in jezikov. Šolnina je tako nizka, da je dostopna vsem slojem. **Redno vpisovanje** v Dopisno trgovsko šolo je od dne 1. do 10. oktobra (razen nedelj) pismeno ali osebno v pisarni zavoda dnevno od 9. do pol 1. in od 4. do pol 8. ure zvečer. Izvenljubljanskim reflektantom pošlje vodstvo zavoda prospekte z vpisnico, potom katere se more učenec polnoveljavno vpisati. Vsa pojasnila so interesentom brezplačno na razpolago.

* **Izleti. Posebni vlak v Trst v nedljo 9. oktobra za 58 din.** Prijave do 2. oktobra opoldne. **Avtobusni izlet 11. in 12. oktobra** v Gorico, Sv. Goro, Doberdob, Trst za 120 dinarjev; prijave do 3. oktobra zvečer. Prijave pojasnila in prospekti »Tourex-Slovenija«, Tujskoprometna gospodarska zadruga v Ljubljani, Masarykova 12.

* **Samo 78 din** brez vsakega doplačila plačate Putniku za izlet v Trst dne 16. oktobra 1938.

* **Enoletni učni trgovski tečaj za pisarniške moči** pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2 (prostori Dopisne trgovske šole) priporočamo vsem onim, ki se žele temeljito izobraziti v stenografiji in strojepisju ter dobiti res prvovrstno podlago za pisarniška dela. **Redno vpisovanje** v tečaj je 1., 3. in 4. oktobra med običajnimi uradnimi urami. Šolnina mesečno 110 din.

* **Večerni tečaji pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2 (prostori Dopisne trgovske šole) nudijo potrebno** izobrazbo vsem onim, ki so čez dan zaposleni in se pouku posvetijo lahko šele v večernih urah. Da ustreže naš zavod številnim interesentom, priredi poleg rednega Večernega trgovskega tečaja tudi tečaje za: nemško stenografijo, italijanščino, francoščino, nemščino, strojepis ter posamezne trgovske predmete (knjigovodstvo), korespondenco itd. **Redno vpisovanje** v vse večerne tečaje se vrši dnevno od 1. do 10. oktobra (razen nedelj) od 9 do pol 1. in od 4. do pol 8. ure zvečer. Pričetek rednega pouka je 15. oktobra. Prospekti in pojasnila so v pisarni zavoda interesentom pismeno in ustno na razpolago.

* **Potujte** s Putnikovim dobro pripravljenim izletom v Trst!

* **O kanarčku in mali papigi** nam govori knjižica izpod peresa Karla Kosa. Pisec je dal ljubiteljem kanarčkov in malih papig sicer kratka, a dovolj jasna navodila za vse, ki se bavijo z rejo teh živalic. Morda bi si kdo želel podrobnejše in daljše razprave, toda za enkrat bo ta zadostovala vsakomur. Stane 10 dinarjev, dobi pa se v vseh knjigarnah in pri avtorju, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 3/III.

Iz Ljubljane

u— **Odpravite sramoto z Vilharjeve ceste!** Pišejo nam in objavljamo: Vilharjevo cesto je mestna občina že pred leti razširila in preuredila, da dostojno veže mesto in našo carinarnico. Razume se, da je na tej cesti vzdržema najživahnejši promet, a razen domačih voznikov, ki prevažajo blago, srečujemo na nji pogostokrat tudi vozila inozemskih potnikov, ki imajo opravka pri carinski oblasti. Cesta sama ima precej nesrečen položaj, saj teče vzdolž železniških kurilnic, zasutih s kupi premoga, iznad katerih se neprestano vali gost, zadušljiv dim. Pa to je poglavje zase — upajmo, da nam bo bodočnost prej ali slej za gotovo prinesla poglobitev kolodvora in takrat, če ne že prej, se bodo te nevšečnosti odselile iz mesta. Danes pa nam bodi dovoljeno, da opozorimo na nek drugi nedostatek, ki Vilharjevi cesti nikakor ne more biti v ponos, zlasti še, če pomislimo, da bo na vogalu Robbove ulice v nekaj dneh otvorjen novi Gaj zaslužnih, ki je že danes tako lepo urejen in zanimiv, da bo brez dvoma stalno privabljal množice domačinov in gostov. V mislih imamo dve stanovanjski baraki, ki sta last železniške uprave, čeprav stojita, kakor se čuje, na mestnem svetu. Mestna občina je že zdavnaj storila korake pri železniškem ravnateljstvu, da se ti dve baraki odstranita, saj družinam železniških nameščencev tudi ne moreta nuditi dovolj dostojnega, zdravega bivališča. Vsa prizadevanja so doslej ostala zaman. Ko bo prihodnje dni Gaj zaslužnih odprt za javnost, upamo in pričakujemo, da se bo akcija za odstranitev barak obnovila, a tokrat z uspehom.

Izredno dobra portugalka
lit. Din 12.— in sladki beli vinski mošt Din 10.— v restavraciji hotela »METROPOL«.

u— **K našemu včerajšnjemu poročilu** o odlikovanju gospe Fany Copelandove je izostala ugotovitev, da je bila proslava namenjena le najožjim prijateljem odlikovanke in je v ta namen dalo angleško društvo radevolje svoje prostore na razpolago. Angleško društvo pa bo počastilo visoko odlikovanje takoj po vrnitvi gospe Copelandove s predavalne turneje po Angleškem in se ji bo pri tej priliki oddolžilo za vse njeno požrtvovalno delo med nami sploh, prav posebno pa še za angleško društvo.

KINO MATICA otvarja svojo sezono z jugoslovansko krstno predstavo! Veličastni miljonski film v naravnih barvah prirode Južnega morja z DOROTHY LAMOUR

DANES ob 16., 19. in 21. uri!

LJUBEZEN V DŽUNGLI

Romantična epopeja, posvečena beli boginji divjega plemena.

KINO MATICA Tel. 21-24

Od danes naprej stalno na sporedu 2 najnovejša zvočna tednika

u— **Mestno nedeljsko zdravniško dežurno službo** ima to nedeljo mestni zdravnik dr. Marjan Ahčin, Korytkova ulica 18, telefonska št. 36—24. Ta zdravnik je na razpolago vsem Ljubljančanom, ki so potrebni neodložljive nujne zdravniške pomoči od sobote ob 20. do ponedeljka zjutraj ob 8.

u— **Pri Keršiču v Šiški proslavi** danes ob 20. podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda v šiški **20letnico Jugoslavije** z družabnim večerom. Na sporedu je poleg slavnostnega govora godba, petje, recitacije in deklamacije. Vstopnine ni. Čisti dobiček prireditve je namenjen narodno obrambnemu delu, ki je v današnjih časih največjega pomena za naš narod. Prosimo obilne udeležbe!

Brez konkurence
je tvrdka KLEFIŠ v kakovosti svoje šunke in narezkov. — Prepričajte se o tem v delikatesi
V. A. Janeš na Aleksandrovi
pri operi, tel. št. 3455.

u— **Na koncertnem odru** v mali Filharmonični dvorani bomo slišali v ponedeljek prvič kitaro kot solistični inštrument. Kaj se da izvajati na tem na videz primitivnem inštrumentu, nam bo pokazal s svojim bogatim znanjem in veliko tehniko kitarist g. Stanko Prek. Vsi, ki se zanimajo za ta inštrument, so vabljeni, da pridejo v ponedeljek zvečer ob 20. uri v malo Filharmonično dvorano. Vstopnice so v knjigarni Glasbene Matice.

Kožuhovino
vseh vrst v veliki izberi po prav ugodnih cenah dobite pri krznarju
JOSIPU DOLENCU
Sv. Petra cesta 19, telef. 22-62.

u— **Združenje mesarjev in klobasičarjev v Ljubljani** obvešča cenjeno občinstvo, da bodo od 1. oktobra t. l. do 1. maja 1939. mesnice in stojnice ob nedeljah in praznikih zaprte, ob sobotah bodo pa zato odprte do 19. ure. Vsakdo naj se blagovoli preskrbeti z mesom pravočasno na dan pred nedeljo in praznikom.

KOMPROMITIRANA NEVESTA KINO SLOGA, Tel. 27-30
Odlična in zabavna veseloigra, v kateri sodelujejo priznani filmski igralci:
Marija Andergast — Viktor De Kowa — Adela Sandrock in Alfred Abel.
Duhovita zabava, dobra glasba, privlačna romantika. — DANES PREMIERA!

u— **Odgovor visokošolcem.** — Lastniki ljubljanskih kinematografov objavljajo: Neka »večina« visokošolcev je priobčila v časopisju poziv lastnikom kinematografov, da naj znova vpeljejo znižane akademske vstopnice. V svojem pozivu iznašajo domnevo, da smo ukinili znižane akademske vstopnice v pričakovanju, da bomo s tem kaj pridobili na vstopnini. Prizadetim lahko zaupamo, da nikakor ne računamo s to okolnostjo. Žal le predobro vemo, da je v Ljubljani več takih ljudi, ki si težko kaj privoščijo kot pa tistih, ki si lahko. Vemo, da je približno takšno razmerje tudi med akademiki. Zato prav gotovo ne pričakujemo, da bomo s to ukinitvijo kaj pridobili. Da smo se pa kljub temu odločili za ukinitev, so bili merodajni prav tehtni razlogi. Ugodnost znižanih vstopnic se je namreč prav pridno izrabljala od raznih neupravičencev, katerim bi se sicer ne bilo potreba posluževati takšnih sredstev. Vsako opozorilo z naše strani, da se teh ugodnosti ne sme zlorabljati, pa je dosledno vodilo le do prerekanj in včasih celo do zelo neprijetnih scen. Tudi sicer obnašanje tistih, ki so bili deležni teh ugodnosti, ni bilo vedno akademsko in smo morali zaradi tega slišati mnogo pritožb od ostalega občinstva. Da se izognemo vsem tem neprijetnostim, smo bili končno prisiljeni, da ukinemo to ugodnost. Nam samim to ni ljubo, toda žal nismo imeli drugega izhoda.

u— **V gostilni »pri Mesecu« na Viču** danes in jutri domače koline. Odlična portugalka.

u— **Jutri ob 20. uri** bo otvoritvena vaja plesne šole na Taboru. Reklamacije se sprejemajo še danes in jutri pred pričetkom plesnih vaj.

u— **Le še danes in jutri** se vam nudi prilika, da si ogledate mednarodno razstavo karikatur Ladislava Kondorja v Kazini. Strahovita napetost vlada v Evropi, polno je razburljivih dogodkov, ki vam trgajo živce. Na tej razstavi pa se lahko razvedrite. Spoznali boste vodilne politike in druge osebnosti v izmaličeni podobi in morda vam bo ravno po teh karikaturah postalo marsikaj jasno. Če ne utegnete danes, pa pridite jutri h Kondorju v Kazino!

Dospelo je novo blago.
Oglejte si zalogo
Teokarović
Gradišče 4, nasproti Drame

u— **Izobraževalni in učni tečaji Trgovskega društva »Merkur«.** Trgovsko društvo »Merkur« priredi počenši z oktobrom večerne izobraževalne tečaje ob delavnikih v času od 19. do 21. ure. Tečaji bodo za slovensko stenografijo ter začetni in nadaljevalni tečaj za laščino in nemščino. Prijave v društveni pisarni, Trgovski dom, pritličje, od 8. do 14. ure. Opozarjamo na koristnost teh tečajev, ki so poceni vsem interesentom na razpolago.

Sokol

Redna telovadba starejših članic Ljubljanskega Sokola se vrši vsak torek in petek od 19. do 20. Vodi s. J. Ahčinova. Nove članice naj se javijo pred telovadbo!

Žalna svečanost vsega sokolskega članstva, naraščaja in dece bo v soboto 1. oktobra s pričetkom ob 20.30 v veliki dvorani Sokolskega doma. Odrejeno je enomesečno žalovanje, — znak s florom! Zdravo!

Iz Celja

e— **Lep uspeh celjskih strelcev v Beogradu.** Tekmovanja za naslov najboljšega strelca v državi, ki je vsako leto v Beogradu, se je letos udeležila tudi celjska strelska družina, ki je poslala ekipo petih najboljših strelcev: gg. Blumerja, Kebliča, Tkalčeca, Amana in Laknerja. Kljub velikemu številu močnih konkurentov se je celjska družina plasirala na četrto mesto s 1775 točkami in prejela lepo nagrado. Tudi v tekmovanju posameznikov so se strelci dobro obnesli, saj so odnesli vsak po dve nagradi. Na zmagovalni tarči je zasedel znani prvak Blumer 23. mesto. Plasiral bi se bil še bolje, če bi ne bil imel smole pri odpiranju puške. Na brzostrelni tarči s pištolo »Odbrana« se je Blumer plasiral na 6. mesto, na 8. Tkalčec in na 10. Lakner. Tudi na tarči »Cetinje« so vsi strelci odnesli lepe nagrade. To uspelo tekmovanje je dalo našim strelcem novo pobudo za trening za prihodnje tekmovanje in nove nade na še boljši uspeh.

Kino Union. Premiera filma **»ŽENA NA RAZPOTJU« (Magda Schneider).**

e— **Predstojništvo mestne policije poziva vse tuje državljane,** ki imajo dovoljenje za bivanje v kraljevini Jugoslaviji za nedoločen čas da se takoj zglase pri predstojništvu v sobi štev. 36. Izvzeti so samo ruski državljani-begunci, ki stalno bivajo v kraljevini Jugoslaviji.

e— **Savinjska podružnica SPD poziva** članstvo, da se v čim večjem številu udeleži pogreba dolgoletnega zvestega člana in navdušenega planinca g. Martina Orehovca. Pogreb bo danes ob 16. izpred gasilskega doma v Celju na mestno pokopališče.

e— **IV. javna tombola Jadranske straže** je preteklo nedeljo privabila na Dečkov trg zelo mnogo občinstva. Mnogi so zadeli lepe in koristne dobitke. Glavne tombolske dobitke so zadeli: Antonija Husu, kmetica iz Črela (prost nakup za 1.500 din), Marica Posedila, posestnikova hči iz Liboj (moško kolo), Marija Piškova, dijakinja iz Celja (žensko kolo). Ivan Novak, brezposelni čevljarski pomočnik iz Celja (kuhinjsko opravo). Adolf Sernelj, tesar iz Celja, in Ladislav Žnidaršič, slikarski vajenec iz Celja vsak po dve in pol tone premoga, ostali pa blago, garniture, kolekcije izbranih knjig itd. Letošnja tombola je dosegla prav lep uspeh.

Kavarna in restavracija EMONA
otvarja z današnjim dnem koncertno in plesno sezijo z odličnim koncertnim in jazz-orkestrom.

e— **Ženska podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda** bo priredila danes svoj običajni bonboničkov dan. Občinstvo prosimo, naj ne odklanja nabiralk. V primeru slabega vremena bo bonboničkov dan preložen na soboto 8. t. m. Donos te akcije je namenjen revni šolski deci.

Iz Maribora

a— **Zatemnitev Maribora.** Dne 4. in 5. oktobra se vrši v teritoriju mesta Maribora ter občin Košaki, Kamnica, Pobrežje, Studenci, Radvanje, Razvanje in Pekre dvodnevna vaja za zatemnitev. Stanje zatemnitve traja vso noč s tem, da se ukine ulična razsvetljava dne 4. oktobra ob 20. uri, dočim se dne 5. oktobra ulična razsvetljava sploh ne bo prižgala. Mestno poglavarstvo odreja skupno s policijskimi oblastmi sledeče: Vsak prebivalec se mora ravnati po navodilih za zatemnitev. V ta namen mora pripraviti vse, kar je potrebno za zatemnenje hiš, javnih lokalov, obratov ter industrij. Med zatemnitvijo poteka življenje na ulici, v hišah, obratih, javnih lokalih itd. kakor v normalnih razmerah. Prometna vozila vozijo z zmanjšano hitrostjo. Pešci se morajo strogo držati prometno cestnega reda, da se tako preprečijo prometne nezgode. Radi vidnosti se bodo robi pločnikov, drevesa in ograje premazali z belim opleskom-apnom. Vsaka kršitev teh predpisov se kaznuje z globo od 10 do 500 din, oziroma z zaporom od 1 do 10 dni. Odredbe zatemnitve veljajo za vsa uradna poslopja in naprave državnih železnic.

a— **Prve predstave v Narodnem gledališču.** Danes se otvori gledališka sezona s Šekspirjevo klasično komedijo »Kar hočete« v režiji J. Kovača in v pestri odrski opremi. Nastopi s štatistarijo pomnoženo dramsko osebje s spremljevanjem odrske glasbe. Jutri zvečer se ponovi v pretekli sezoni izborno uspela Benedettijeva rimska komedija »Dva ducata rdečih rož«. Pri tej predstavi veljajo znižane cene.

a— *Obupne družinske razmere* so pripravile 18letno delavčevo ženo Pavlo L. iz Stritarjeve ulice 18, da je segla po lizolu ter ga izpila večjo količino. V bolnišnici so ji rešili življenje.

a— *Nov reševalni avto znamke* »Tatra« je dobil tukajšnji reševalni oddelek. Krasno karoserijo je izdelala tukajšnja tvrdka Pergler.

»JADRAN« avtobusno podjetje d. d.
LJUBLJANA

VOZNI RED

PROGA LJUBLJANA—KOČEVJE—SUŠAK

veljaven od 2. oktobra 1938.

I.	II.		II.	I.
6.—	6.30	LJUBLJANA	19.50	20.25
7.49		ŽUŽEMBERK		18.36
7.52				18.32
	8.10	RIBNICA	18.10	
8.55	8.45		17.40	17.30
		KOČEVJE	17.25	
	9.—			
	10.30	DELNICE	15.40	
	12.20	SUŠAK	14.—	

a— *Iz vrst mariborskih upokojencev.* V nedeljo 25. t. m. je bil v Narodnem domu v Mariboru izredni občni zbor tukajšnjega društva jugoslovenskih državnih in samoupravnih upokojencev. V odsotnosti predsedstva je vodil izredni občni zbor odbornik **Josip Purkhart.** Na predlog g. Rajšpa je občni zbor sklenil, da se mariborsko društvo združi z ljubljanskim. Sklicatelji občnega zbora zahtevajo sedaj, da se društveni odbor mariborskega društva pobriga za to, da bo lahko pričelo s 1. januarjem 1939 poslovati preustrojeno banovinsko društvo v Ljubljani, prav tako tudi avtonomna podružnica v Mariboru. Ljubljansko društvo se naproša, da iz istega razloga in v isto svrho pravočasno ukrene vse potrebno, da se čim prej izpremenijo pravila, po katerih naj bi bila zajamčena avtonomija mariborske podružnice na ta način, da tozadevnih določil ne bodo mogli občni zbori izpreminjati brez sporazuma z mariborsko podružnico. Ljubljansko društvo naj mariborsko upokojenstvo odslej zastopa pri vseh akcijah »na zunaj«. Če mariborski društveni odbor, ki je sklical izredni občni zbor za 9. oktobra, ne bi hotel priznati veljavnosti občnega zbora z dne 25. septembra letos, in če bi še nadalje deloval proti združitvi mariborskega društva z ljubljanskim, potem zahtevajo predlagatelji in izvršitelji občnega zbora z dne 25. septembra, da banovinsko društvo v Ljubljani takoj ustanovi v Mariboru svojo podružnico, h kateri bodo pričeli pristopati člani mariborskega društva.

HOTEL »OREL«
priporoča svojo izborno kuhinjo, osobito ribe t. j. fogoše, zander, šil, ščuke, postrvi in morske. — Najboljša ljutomerska vina in Plzensko ter Tscheligijevo pivo.

a— *Spremembe v mestnem avtobusnem prometu.* Zimski vozni red mestnega avtobusnega prometa ima sledeče spremembe: Zjutraj odpade na progi 1 vožnja ob 6.30 s kolodvora. Vozi pa prvi avtobus ob 6.15. Zadnji dve vožnji zvečer ob 20.15 in 20.30 s kolodvora ostaneta v nedeljah in praznikih. V Studence vozi avtobus ob 6.22 samo ob delavnikih, ob 20.40 (doslej 20.22) pa le ob sobotah, nedeljah in cerkvenih praznikih. Na Pobrežje odpadeta vožnji ob 6.40 in 19.22, pač pa odhaja zadnji avtobus z Glavnega trga ob 19.10. Na Tezno odpadejo vožnje ob 8.37, 11.22 in 19.52. V Limbuš vozi dnevno avtobus ob 12.45, dosedaj ob 12.35. Dnevna vožnja ob 18.22 odpade, ravnotako ob nedeljah in praznikih vožnja ob 20. V Sv. Martin vozi ob nedeljah in praznikih večerni avtobus iz Maribora ob 18. Vrača se iz Sv. Martina ob 19. K Sv. Petru vozi večerni avtobus od 2. t. m. dalje le v primeru, če se priglasi najmanj 14 potnikov v soboto ali pred praznikom in sicer v prometni pisarni. Vse druge vožnje ostanejo v zimskem voznem redu iste, kakor so bile doslej.

a— *Zanimiva zadeva* se je obravnavala včeraj dopoldne pred tukajšnjim malim kazenskim senatom, ki mu je ob prisedništvu s. o. s. dr. Turata in s. o. s. Lečnika predsedoval s. o. s. dr. Čemer. Zagovarjati se je morala 42letna Ivanka F. iz Sv. Petra pri Mariboru, ker je izsiljevala od nekega tukajšnjega trgovca denar in blago. Dotičnemu trgovcu je grozila, da bo razkrila njegovi ženi vse, kar je bilo med njima in da mu bo napravila v trgovini škandal. 16krat se je pojavila Ferenčeva v dotični trgovini in je vsakokrat dobila od trgovca denar ali pa blago. Toda ta kompenzacija za njen molk je bila vendarle prehuda in nazadnje se je trgovec odločil, da jo ovadi sodišču. Obtoženka je zatrjevala pred sodiščem, da ji je trgovec obljubil, da ji bo v stiski denarno pomagal. Pri razpravi je dejala, da se je s trgovcem pobotala. Kazenski senat je razpravo prekinil in povabil k prihodnji razpravi tudi trgovca, da se prepriča, če so bile njene izpovedbe resnične.

a— *Na včerajšnjem ribjem trgu* so prodajali sardelice po 12 do 14, mole po 20, kalamarje po 24, ciple po 18, škombre po 12 do 16, igle po 18, brancine po 35 do 36, barbone 28, sardele 36, azijale 26, belice po 8 do 9 din za kg.

a— **Maribor je zapustil** v četrtek dolgoletni upravnik carinarnice g. Žika Mihajlović. Pri odhodu se je videlo, kako priljubljen je bil med uradništvom in občinstvom. Začasno je prevzel vodstvo carinarnice carinski inspektor Milenko Manojlović.

a— **Po službeni potrebi.** Gospod Alfred Kos, nastavnik meščanske šole v Mariboru, je premeščen za ravnatelja v Gornjo Radgono.

a— **Kriminal.** V stanovanju posestnika Josipa Zvera iz Srednjega Gašteraja v Slovenskih goricah so se pojavili vlomilci ter odnesli razne predmete. Tezenski orožniki so storilca kmalu zajeli v osebi 27letnega hlapca Franca Strmška, ki je vlom priznal. Strmška, ki je nekajkrat predkaznovan, so pripeljali v tukajšnje sodne zapore. Na Pohorju pa so se splazili vlomilci v žago lesnega industrijca Viktorja Glaserja iz Ruš. Iz žage, ki se nahaja pri Sv. Arehu, so odnesli 6 gonilnih jermenov. Škoda je precejšnja. Ker bodo skušali vomilci ukradene jermene najbrže vnovčiti, se prebivalstvo pred nakupom svari. Orožniki so za storilci že ubrali pravilno sled.

Gospodarstvo

Nagla okrepitev tečajev na vseh borzah

Ljubljana, 30. oktobra.

Pod vtisom vojne nevarnosti so v začetku tekočega tedna skoro na vseh svetovnih borzah pričeli nazadovati tečaji vrednostnih papirjev in tudi devize držav angleškega valutnega bloka so popustile. Že včeraj je nastopilo pod vtisom vesti o monakovskem sestanku precejšnje pomirjenje, danes pa javljajo z vseh borz znatno okrepitev tečajev, ki so se že vrnili na prejšnje stanje, preden je prišlo do oslabitve.

Poročali smo že, da je v zadnjem tednu angleški funt postopno popuščal in da je v nekaj dneh nazadoval za okrog 3%, vzporedno pa so popustili tudi tečaji ostalih deviz angleškega valutnega bloka. Angleški funt, ki je še prejšnjo sredo notiral 4.80 dolarja, je v ponedeljek popustil na 4.76 dolarja, v sredo pa na 4.65 dolarja. Včeraj se je zopet popravil na 4.75, danes pa na preko 4.80, tako da je izravnana vsa oslabitev prejšnjih dni. Švicarski frank, ki se je pred tedni naslonil na angleški funt, zadnje dni ni v celoti sledil oslabitvi funta, zato so v Curihu vse devize angleškega valutnega bloka zadnje dni popustile. Danes pa je zopet vzpostavljeno prejšnje razmerje med funtom in švicarskim frankom. Tečaj devize London se je dvignil od 20.88 v sredo odnosno 21.05 v četrtek na 21.20, deviza Pariz se je okrepila od 11.67 odnosno 11.79 na 11.88, vzporedno je popustila deviza Newyork od 452 odnosno 444 na 439.50.

Tečaji naših državnih papirjev so se zopet naglo dvignili

Tudi na naših borzah je danes prišlo do popolnega preokreta. Že včeraj se je nazadovanje tečajev državnih papirjev docela ustavilo, **danes pa je nastopila prava haussa.** Vojna škoda, ki se je v sredo nudila v Beogradu po 425 brez povpraševanja, v Zagrebu pa je bil najprej zaključek po 435 (pozneje pa ni bilo tečaja), se je že včeraj za malenkost okrepila na 435; v začetku včerajšnjega borznega prometa so bili že zabeleženi zaključki še po 426, toda ob sklepu že po 436. Danes pa se je tečaj dvignil naravnost v viharnem tempu. Na beograjski borzi je že v začetku prometa vojna škoda poskočila na 450, ob sklepu borznega sestanka pa se je trgovala po 473.

6 odstotni državni papirji (dalmatinske agrarne in begluške obveznice), ki so se včeraj trgovale po 79 odnosno 80 do 82, so danes poskočile že skoro za 10 točk. V Zagrebu je bilo povpraševanje po 87 do 88, v Beogradu pa so bile dalmatinske agrarne obveznice zaključene po 90. Kako so se tečaji gibali v zadnjih tednih v primeri z najnižjim stanjem v sredo 28. t. m., nam kaže naslednja zanimiva primerjava:

	30. avg.	28. sept.	30. sept.
Vojna škoda	482	425	473
6% begluške	92	80	89
7% invest.	99	96	98
7% Blair	93	85	90

Kakor je iz gornje primerjave razvidno, je z današnjo zopetno okrepitvijo tečajev skoro izravnana vsa razlika med tečaji ob koncu avgusta in najnižjimi tečaji v sredo 28. t. m. Vojna škoda je od konca avgusta do pretekle srede popustila za 57 točk ali okrog 12%, sedaj pa se je tečaj v dveh dneh zopet popravil za 48 točk.

K novim izvoznim in uvoznim omejitvam

V včerajšnji številki smo objavili ukrepe našega finančnega ministrstva, ki se nanašajo na omejitev izvoza blaga v klirinške države ter uvoza iz neklirinških držav. Navedli smo vsebino odloka finančnega ministra, s katerim se razširi seznam blaga, ki se sme izvažati samo za devize, na celo vrsto novih predmetov. Že od prej velja predpis, da se sme blago, ki se lahko svobodno proda na svetovnem trgu, izvažati v inozemstvo le proti plačilu v svobodnih devizah. Ta predpis je doslej veljal predvsem za pšenico in koruzo, za nepredelane surove kože, za volno, oljno semenje itd.

Z novim odlokom pa je ta predpis razširjen predvsem na rude, usnje, nekatere vrste železa in jekla, na hrastove pragove, celulozo, glicerin, aluminij, feromangan itd. Po podatkih, ki jih objavlja »Jugoslovenski kurir«, **je lani znašala vrednost izvoza blaga, ki se po novem odloku sme izvažati samo za devize, 272 milijonov din;** od tega je šlo za 206 milijonov din tega blaga v klirinške države torej v države, ki nam ne plačujejo v devizah. Zaradi gornje omejitve so predvsem prizadete kot klirinške države Nemčija, Češkoslovaška, Madžarska, Rumunija, Italija in Poljska.

Prav tako smo že včeraj objavili novi seznam blaga, ki se ne sme brez dovoljenja uvažati iz neklirinških držav. Pri tem gre za razširjenje uvozne kontrole, ki je bila uvedena pri nas že sredi leta 1936 in se je doslej nanašala na riž, južno sadje, kavo, premog in koks, bombažno prejo in bombažne tkanine, volneno prejo in volnene tkanine, ter svileno prejo in svilene tkanine, na pnevmatiko, plutovino, železno pločevino, na nekatere stroje ter končno na avtomobile in rezervne dele, električne žarnice, dinamo stroje in elektromotorje, umetne organske barve, kemične in apotekarske proizvodnje itd. Novi seznam je razmeroma obsežen, saj je **lani znašal uvoz predmetov, navedenih v novem seznamu 214 milijonov din;** od tega smo uvozili iz neklirinških držav tega blaga za 71 milijonov din. Z novim razširjenjem kontrole uvoza so med neklirinškimi državami prizadete predvsem Zedinjene države, Anglija in Švica.

Gospodarske vesti

= **Vprašanje nabave premoga za naše železnice.** Kakor je znano, je bila 31. avgusta v generalni direkciji državnih železnic licitacija za nabavo 30.000 ton inozemskega premoga. Na tej licitaciji so sodelovale samo inozemske firme in je stavila najnižjo ponudbo neka nemška tvrdka. Že takrat smo izrazili mišljenje, da uvoz premoga iz inozemstva ni potreben, ker lahko naši domači premogovniki povečajo svojo produkcijo. Sedaj poročajo iz Beograda, da so na pristojnih mestih znova proučili to vprašanje. Izdana je bila odločba, da se ta nabavka ne izvrši in da se gornja količina premoga za potrebe naših železnic nabavi pri domačih premogovnikih.

= **Nemčija se je založila z žitom.** Iz Berlina poročajo, da je Nemčija letos znatno povečala svoje železne rezerve žita. Po statistiki, ki je bila sestavljena na dan 31. avgusta t. l., torej ob zaključku žitnega leta 1937/38, je imela Nemčija v skladiščih, v mlinih in pri trgovcih 161.000 vagonov rži (prejšnje leto 76.600 vagonov), 102.000 vagonov pšenice (prejšnje leto 78.500), 58.000 vagonov ječmena (prejšnje leto 42.500) in 20.700 vagonov ovsa (prejšnje leto 12.200). Zaloge so narasle predvsem zadnje mesece. Od konca julija do konca avgusta, torej tik pred novo letino, so se zaloge rži povečale za 70.000 ton, zaloge pšenice pa za 64.000 ton.

= *Uvozne takse na petrolej.* Finančni minister je prejšnji teden na osnovi uredbe o tekočih gorivih predpisal uvozne takse, ki se pobirajo pri uvozu tekočih goriv (na ostanke od nafte 2.50 din, na nafto 3.50 din, na bencin, bencol, plinsko olje in na mazilna olja 5 din za 100 kg). Z naknadnim odlokom je sedaj predpisana še uvozna taksa na petrolej v višini 5 din za 100 kg.

= *Naša topilniška produkcija v prvem polletju.* Po podatkih ministrstva za šume in rudnike se je naša topilniška produkcija letos v prvem polletju znatno povečala. Surovega železa smo pridobili 24.237 ton nasproti 14.236 tonam v prvem lanskem polletju. Povečanje produkcije znaša torej 70% in je pripisati povečanje kapaciteti naprav v Varešu ter vzpostavitvi obratovanja v novem plavžu na Jesenicah, deloma pa je v zvezi z okolnostjo, da vareška železarna lani v prvem polletju zaradi modernizacije plavžev ni bila v polnem obratu. Produkcija bakrene rude se je povečala od lanskih 18.864 na 21.707 ton, to je za 15%, produkcija svinca pa je narasla od lanskih 2299 na 4384 ton (za 90%), medtem ko je produkcija cinka nazadovala od 2127 na 1892 ton (—11%). Statistika navaja tudi produkcijo cementa, ki je lani padla na 19.842 ton, letos v prvem polletju pa je narasla na 23.329 ton.

= **Celotna amortizacija 4% obveznic Trboveljske premogokopne družbe.** Dunajski minister za gospodarstvo in delo je izdal odlok, da se na dunajski borzi črta notiranje 4odstotnih obveznic Trboveljske premogokopne družbe iz leta 1893, ker so v celoti izžrebane odnosno amortizirane.

= **Licitacija.** Pri štabu dravske divizijske oblasti v Ljubljani bo 1. oktobra licitacija za dobavo večjih količin ovsa.

Borze

30. septembra

Na ljubljanski borzi je bilo danes za angleške funte v privatnem kliringu povpraševanje po 238. V zagrebškem privatnem kliringu je prišlo do prometa v grških bonih po 31.50. Nemški klirinški čeki so se danes naglo dvignili in so se trgovali v Ljubljani po 14.00, nadalnje blago pa se je nudilo po 14.35, v Zagrebu je bil promet po 14.00 (včeraj po 13.65) in v Beogradu po 14.2146.

Na zagrebškem efektnem tržišču se je spričo sporazuma v Monakovem tendenca močno okrepila. Vojna škoda se je dvignila od 434 — 438 na 470 denar (v Beogradu je bil promet najprej po 450 ob zaključku pa po 473). Promet je bil zabeležen v 4% severnih agrarnih železnicah po 59 in v 7% stabilizacijskem posojilu po 95.

DEVIZE

Ljubljana, Amsterdam 2379.16—2393.76 Berlin 1760.52 — 1774.40, Bruselj 745.95 — 751.01, Curih 996.45 — 1003.52, London 210.56 — 212.61, New York 4368.51 — 4404.82, Pariz 117.77 — 119.20, Trst 231.45 — 234.53.

Curih. Beograd 10, Pariz 11.8750, London 21.20, New York 439.50, Bruselj 74.00, Milan 23.25, Amsterdam 239.25, Berlin 176.50, Stockholm 109.40, Oslo 106.50, Köbenhavn 94.65, Atene 3.95, Bukarešta 3.25.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 470 den., za okt. 464 den., 4% agrarne 60 — 64, 4% severne agrarne 59 — 60, 6% begluške 88 den., 6% dalm. agrarne 87 — 89, 7% invest. 96 — 99, 7% stabiliz. 95 — 96, 7% Seligman 95 den., 7% Blair 87 den., 8% Blair 92 den.; delnice: Narodna banka 7200 den., PAB 203 bl., Osiječka ljevaonica 150 — 180, Šećerana Vel. Bečkerek 600 bl.

Beograd. Vojna škoda 471 — 472 (450 — 473), za okt. 470 den. (470 — 473), 4% agrarne 62 bl., 4% severne agrarne 62 bl., 6% dalm. agrarne 90 den. (90). 7% stabiliz. 97.50 — 100, 7% Seligman — (91), 7% Blair 90 den., 8% Blair 94 den., Narodna banka 7200 den., PAB — (230).

Blagovna tržišča

ŽITO

+ **Chicago,** 30. septembra. Začetni tečaji: **pšenica:** za dec. 64.375, za maj 65.50 za julij 64.375; **koruza:** za dec. 48.375, za maj 51.625, za julij 52.625.

+ **Novosadska blagovna borza** (30. t. m.) Tendenca stalna. **Pšenica:** baška, okol. Novi Sad in Sombor. 79 kg 155 — 157, sremska 79 kg 155 — 157; slavonska 78/79 kg 156 — 158; gornjebaška in gornjebanatska, 79/80 kg 156 — 158. **Rž:** baška 145 — 147. **Ječmen:** baški in sremski 64/65 kg 148 — 152; pomladni 68 kg 180 — 185. **Oves:** baški sremski slav. 135 — 140. **Koruza:** baška in sremska 138 — 140; banatska 136 — 138. **Moka:** baška in banatska »0g« in »0gg« 255 — 265; »2« 235 — 245; »5« 215 — 225, »6« 195 — 205; »7« 165 — 175; »8« 110 — 115. **Otrobi:** baški 94 — 100. **Fižol:** baški beli brez vreč 335 — 338.

BOMBAŽ

+ **Liverpool,** 29. sept. Tendenca mirna. Zaključni tečaji: za sept. 4.55 (prejšnji dan 4.57), za dec. 4.68 (4.72), za april 4.75 (4.78).

Iz včerajšnje druge izdaje

Besedilo monakovskega sporazuma

Monakovo, 30. septembra ob 2. zjutraj. br. Uradno se objavlja: V Hitlerjevi palači ta trenutek objavljeni sporazum, sklenjen med Anglijo, Francijo, Nemčijo in Italijo, se glasi:

»Nemčija, Anglija, Francija in Italija so se glede na dogovor o odstopu sudetsko-nemškega ozemlja, ki je bil načelno že sklenjen, sporazumele o naslednjih pogojih, modalitetah in ukrepih, za katerih izvedbo prevzamejo vsaka zase polno odgovornost:

1. Izpraznitev se prične 1. oktobra.

2. Anglija, Francija in Italija so se sporazumele, da mora biti izpraznitev do 10. oktobra končana, da javne naprave v izpraznjenem ozemlju ne smejo biti razdejane ali poškodovane in da je češkoslovaška vlada odgovorna za sleherno poškodbo teh naprav.

3. Modalitete izpraznitve bo podrobno določila posebna mednarodna komisija, sestavljena iz zastopnikov Nemčije, Italije, Francije, Anglije in Češkoslovaške.

4. Zasedba sudetskonemškega ozemlja po nemških četah se bo pričela po etapah s 1. oktobrom. Zasedba pasu, ki je označen na priloženi karti s št. I. se izvrši 1. in 2. oktobra, zasedba pasu št. II. dne 2. in 3. oktobra, pasu št. III. dne 3., 4. in 5. oktobra, zasedba pasu št. IV. pa 6. in 7. oktobra. Ostalo ozemlje pretežno nemškega značaja bo določila mednarodna komisija in ga bodo nemške čete zasedle do 10. oktobra.

5. Mednarodna komisija bo določila tudi področje, na katerem se bo izvršil plebiscit. To področje bodo zasedle mednarodne čete. Ista komisija bo določila modalitete, po katerih se bo izvršil plebiscit, pri čemer se bo vzel za osnovo statut o plebiscitu v Posarju. Komisija bo določila tudi dan plebiscita, ki pa ne sme biti kasneje kakor ob koncu novembra.

6. Dokončno razmejitev bo izvršil mednarodni odbor. Ta odbor bo smel priporočiti Nemčiji, Angliji, Italiji in Franciji v izjemnih primerih malenkostne spremembe strogo etnograskih mej, ki jih bo pokazal plebiscit.

7. Prizna se opcijska pravica vsemu prebivalstvu za vselitev v ozemlje, ki bo priključeno Nemčiji in za izselitev iz tega ozemlja. Ta pravica se mora uveljaviti v šestih mesecih od dne podpisa tega dogovora. Posebna nemško-češkoslovaška komisija bo določila podrobnosti o opciji in izmenjavi prebivalstva ter načelno rešila vsa vprašanja, ki bi se pojavila pri izvajanju tega posla.

8. Češkoslovaška vlada bo v štirih tednih odpustila vse sudetske Nemce iz svojih vojaških in policijskih formacij, prav tako bo v tem roku izpustila vse nemške politične kaznjence.

Monakovo, 29. septembra 1938.

Hitler, Chamberlain, Daladier, Mussolini.

Poljska in madžarska manjšina

K pogodbi je bila dodana sledeča **dopolnilna izjava:**

Predsedniki vlad štirih velesil izjavljajo, da bosta vprašanji madžarske in poljske manjšine v ČSR, v kolikor bi ne bili urejeni v roku treh mesecev v sporazumu s prizadetimi vladami, predmet novega sestanka vladnih šefov štirih velesil, zastopanih na tej konferenci.

Sestavljeno v Monakovem, 29. septembra 1938.

Hitler, Chamberlain, Daladier, Mussolini.

Jamstvo za nove meje

Vladi Velike Britanije in Francije sta se sporazumeli, da bosta, ker vztrajata ~ri ponudbi po § 6. angleško francoskega načrta z dne 19. septembra 1938. glede mednarodnih garancij, jamčili nove meje Češkoslovaške proti slehernemu neizzvanemu napadu.

Čim bosta urejeni vprašanji poljske in madžarske manjšine v ČSR, bosta dali jamstva za nove češkoslovaške meje tudi Nemčija in Italija.

Sestavljeno v Monakovem, 19. septembra 1938.

Hitler, Chamberlain, Daladier, Mussolini.

Sestava mednarodne komisije

Štirje prisotni šefi vlad so se sporazumeli, da bo odbor, ki je določen za izvedbo sporazuma, sestavljen iz državnega tajnika nemškega zunanjega ministrstva v Berlinu akreditiranih poslanikov Anglije, Francije in Italije ter zastopnika ČSR, ki ga bo imenovala češkoslovaška vlada.

Za vsa sporna vprašanja, ki bi nastala iz predaje teritorija, je pristojen mednarodni odbor.

Sestavljeno v Monakovem, 29. sept. 1938.

Hitler, Chamberlain, Daladier, Mussolini.

V nedeljo 2. oktobra
bo začetek novega „Jutrovega“
tekočega romana

Stratosferni pilot

izpod peresa Pavla Ripsona

†

Vdani v božjo voljo naznanjamo, da nam je danes ob 7. uri zvečer, okrepčan s svetimi zakramenti za umirajoče, umrl naš ljubljeni mož, oče, brat, stric in svak, gospod

Franc Dolinar

PEKOVSKI MOJSTER IN POSESTNIK

Na zadnji poti ga bomo spremili v nedeljo, dne 2. oktobra ob pol 5. uri pop. iz hiše žalosti Pred škofijo št. 11 na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v torek, dne 4. oktobra ob 7. zjutraj v stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani.

Ljubljana, dne 30. septembra 1938.

Ivana, žena; France, Ivica, Mimica, Lojze, Zinka, otroci; Anton, Janez, Andrej, bratje; Frančiška Mekinda, Frančiška Dolinar, Marjana Dolinar, Marija Dolinar, svakinje in ostalo sorodstvo

Za zaščito Pražanov pred zračnimi napadi

so v zadnjih dneh gradili jarke in zaklone vzdolž cest. Sem naj bi se zateklo civilno prebivalstvo v primeru zračnih napadov

Francozinja, Angležinja, Američanka in Nemka

Koliko porabijo za svoje življenje, lepoto, kulturne potrebe — Največ kruha pojedo Francozinje, največ piva popijejo Nemke

Francozinja porabi na leto, tako so ugotovili statistiki, 190 kg kruha, 43 kg mesa, 100 l vina, 500 g čaja, 3.97 kg kave, 20 kg sladkorja, 5 l piva.

Izmed 100 Francozinj se jih poroči 57, od 30 se ena loči, med sto jih 37 dela, vsaka 250. ima avto, med 35 ena telefon.

V velikih mestih gredo Francozinje povprečno vsaka dva meseca enkrat v gledališče, enkrat na mesec pa v kino. Kupijo si letno: dve obleki, 1 plašč, 3 klobuke, 2 para čevljev, za lepotilna sredstva izdajo okrog 250 din na leto, živijo povprečno 47 let in 4 mesece.

Angležinja porabi letno 105 kg kruha, 55 kg mesa, 70 centilitrov vina, 5 kg čaja, 350 g kave, 39 kg sladkorja, 24 l piva.

Od 100 Angležinj se jih poroči 52, med 80 se ena loči, 30 jih od 100 dela, vsaka 220. ima svoj avto, od 30 ima ena telefon.

V velemestih gre Angležinja v treh mesecih enkrat v gledališče in vsake tri tedne enkrat v kino. Angležinja si kupi letno dve obleki, en plašč, dva klobuka in dva para čevljev, za lepotila izda 100 din in živi povprečno 49 let 9 mesecev.

Američanka porabi letno 155 kg kruha, 34 kg mesa, 30 centilitrov vina, 2 kg čaja, 5.34 kg kave, 50 kg sladkorja, 20 l piva.

Med 100 Američankami se jih poroči 61, vsaka osma se loči, 22 jih med 100 dela, vsaka 80. ima svoj avto in vsaka sedma svoj telefon.

V velikih mestih gre Američanka vsakih štirinajst dni v gledališče in vsak teden v kino.

Kupi si letno 4 obleke, 2 plašča, 4 klobuke, 4 pare čevljev, za svojo lepoto izda nad 2000 din in živi povprečno 48 let in 5 mesecev.

Nemka porabi letno 130 kg kruha, 34 kg mesa, 4 l vina, 100 g čaja, 1.86 kg kave, 22 kg sladkorja, 50 l piva.

Med 100 Nemkami se jih 55 poroči, med 200 se ena loči, 35 odstotkov jih dela, med 1000 ima ena svoj avto in med 40 ena svoj telefon.

V velikih mestih gre Nemka vsakih 6 tednov v gledališče in vsaka dva meseca v kino. Letno si kupi 1 obleko, 1 klobuk, 1 par čevljev, izda 35 din za lepotila in živi povprečno 49 let in 8 mesecev.

Sir Frederick Barton-Maurice

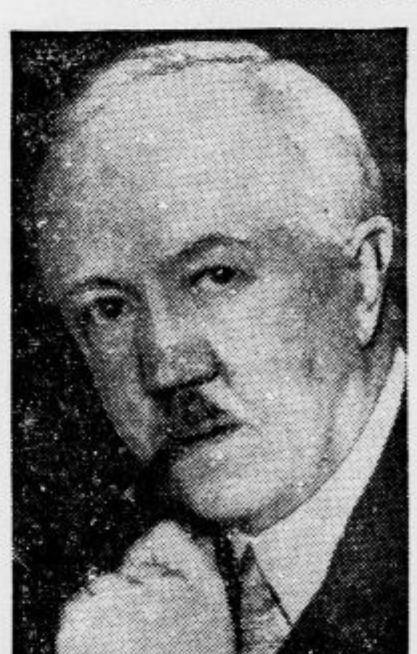

šef Britske legije, je ponudil v napetem položaju zadnjih dni, da bi člani te legije kot nevtralci zasedli sporno ozemlje sudetskih Nemcev, dokler bi mirno diplomatska pogajanja ne uredila vse zadeve. Chamberlain in Daladier sta pristala rajši na to, da zasede Sudetsko nemška vojska

Vrt miru

Ravnatelj javnih vrtov argentinskega mesta La Plate, inž. Alberto V. Oitaven, je uresničil svoj dolgoletni načrt, ki dobiva v teh težkih in razburljivih časih še poseben pomen. Ustvaril je »vrt miru«, v katerem je pol stotine dežel vseh petih celin zastopanih z eno ali več svojih narodnih cvetlic in rastlin. Med najpomembnejšimi deželami doslej niso zastopane samo Rusija, baltske države, Albanija, Afganistan, arabske dežele, Liberija, Siam in razne kolonialne dežele, posebno v Afriki in Malajski. Med slovanskimi deželami so zastopane Jugoslavija in Češkoslovaška z lipo, Bolgarska z dišečo vrtnico, Poljska z marjetico, makom, spominčico in slezenovcem. Vrt naj bi bil simbol vezi, ki vežejo ljudstva z materjo zemljo in drugo z drugim. Mestni svet La Plate, ki je sprejel vrt pod svojo posebno zaščito, upa, da bodo tudi druge dežele sledile njegovemu vzgledu. Morda bodo prišli v resnici časi, ko bodo ljudstva takšnim vzgledom rajši sledila nego tistim, ki jih danes še stalno razdvajajo!

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Eyston je komaj ušel smrti

Znani angleški avtomobilski dirkač Eyston nikakor ni zadovoljen, da je drugi s 575 km na uro naslov najhitrejšega vozača na svetu. Na znameniti dirkalni progi ob Velikem Slanem jezeru v Zedinjenih državah je hotel te dni napraviti še en poskus, da bi prekosil samega sebe. Le z veliko prisebnostjo je ušel pri tem smrti. Sredi brzine nad 590 km na uro se je izmed pnevmatik njegovega vozila [illegible] in se zatakrila v notranjost karoserije. Eyston je v trenutku opazil [illegible] nevarnost in z veliko hladnokrvnostjo mu je uspelo, da je voz ustavil ter preprečil katastrofo.

„Statistika poštnih grehov“

Češkoslovaška poštna uprava je objavila statistiko »svojih lastnih grehov«. Lansko leto se je na pošti izgubilo povprečno vsako 27.090. pismo. V tem času se je pokazalo veliko izboljšanje, kajti l. 1930. se je izgubilo ali poškodovalo na vsakih 11.061 pisem eno pismo. Kar se tiče paketov, se jih je lani poškodovalo na vsem ozemlju češkoslovaške republike 1310, to je na vsakih 13.543 eno Od priporočenih pisemskih pošiljk se jih je izgubilo v razmerju komaj desetina toliko, kolikor navadnih pošiljk. Šele na 254.972 priporočenih pisem se je eno izgubilo.

Samomor dr. Renshawa

Skozi okno v 19. nadstropju nekega newyorškega nebotičnika sta skočila kemik dr. Renshaw in njegova žena na tlak in se raztreščila. O Renshawu je pred nedavnim bilo mnogo govora, ko je hotel humanizirati vojno. Trdil je, da je mogoče z granato, napolnjeno z acetilkolinom, omamiti milijon vojakov in jih tako ujeti brez boja in prelivanja krvi.

Schumannova hči

V Bernu je umrla Evgenija Schumannova, najmlajša hči slavnega skladatelja Roberta Schumanna. Rodila se je l. 1851., bila je dobra pianistka in je velik del svojega življenja prebila v Švici.

Gostota prebivalstva na zemlji

Po neki ameriški statistiki, ki je pravkar izšla, je Brazilija tista država, ki je najbolj redko naseljena. Tam živi namreč samo povprečno 5 ljudi na štirijaškem kilometru. Na Japonskem živi n. pr. 181 ljudi na štirjaškem kilometru. In vendar presega Evropa tudi to številko. V izredno gosto naseljeni Belgiji živi na štirjaškem kilometru 273 ljudi, na Holandskem 250. Za Nemčijo je gostotno število 143.6, za Italijo 137.7. Razmeroma redko naseljene so Zedinjene države, kjer štejejo na štirjaški kilometer 15 oseb. V Sovjetski Rusiji pa živi celo samo 8 oseb na štirjaškem kilometru. Povpreček za vso zemljo znaša 16. Polovica vseh ljudi živi v Aziji, približno četrtina v Evropi in osmina v Ameriki.

Žganice iz kreme za čevlje

Newyorško državno pravdništvo je vložilo tožbo proti 103 osebam, in sicer zavoljo prestopkov zakona o alkoholnih pijačah. Med obtoženci niso samo veletrgovci, temveč tudi davčni in policijski uradniki. S svojimi mahinacijami so oškodovali fiskus za 2 milijona dolarjev. Obtožnica pravi med drugim, da so za izdelovanje alkoholnih pijač uporabljali kremo za čevlje in druge čistilne snovi, ki vsebujejo alkokol...

Zbirka potovalnih prospektov

Trgovec z žitom Geoffrey Soranton iz Buffala v Zedinjenih državah si je z mnogoletnim trudom sestavil edinstveno zbirko. Zbiral je same potovalne prospekte, brošure in podobno ter si je s časom zbral 125.000 različnih kosov, ki obsegajo ves svet. Poseben oddelek te zbirke obsega same prospekte tropskih krajev in ti so s svojo barvitostjo in razkošnostjo višek vsega.

[illegible]

V Švici so si izmislili glede na bližnje vaje za pasivno obrambo svetlikajoče se znake za gumbnice, ki jih prodajajo v korist zaščite proti zračnim napadom. Organom pasivne obrambe bo zavoljo teh gumbov v temi naloga znatno olajšana

Stoletnik pobil vlomilca

Nenavaden dokaz svoje čilosti je dal stoleten starec, kmečki posestnik v Milatyzah na vzhodnem Poljskem. Ponoči se je v njegovo hišo splazil mlad fant, da bi kaj ukradel. Starec je planil nanj in sta se začela biti po vseh pravilih s pestmi. Na zadnje pa je starec mladega vlomilca z dobro pomerjenim udarcem pobil na tla in ga zvezal. V svoji mladosti je ta starec sicer nastopal kot rokoborec in je bil znan po svoji izredni moči.

Svetilnik Krištofa Kolumba

Republika San Domingo gradi svetilnik na čast Krištofu Kolumbu. Panameriški odbor je naslovil na vlade 21 južnoameriških držav prošnjo, naj bi vsaka prispevala za zgraditev tega svetilnika. Zgradba bo imela obliko križa. Načrt je izdelal angleški inženjer Gleare, ki je dobil na natečaju 455 gradbenikov prvo nagrado. Svetilnik bodo zgradili do l. 1942., ko bodo slavili 450letnico odkritja Amerike.

Trojčke s 16 leti

Mlada ga. Grimmova iz Steubenvillea v Ohiu, je rodila zdrave trojčke, dve deklici in fantka. Grimmova šteje komaj 16 let

„Ležeča stavka“

Pred kratkim smo poročali, da so si indijski visokošolci v Kalkuti izmislili novo vrsto stavke. Legli so na cesto pred vhodom v vseučiliško poslopje, da bi vsakomur preprečili vstop. Policija se je spravila nanje z brizgalnami, pa se ji dolgo niso vdali

Mehanizem človeškega joka

„Potok solz“ ne tehta več nego 3 g

O joku in solzah je cela vrsta najrazličnejših teorij, medicinci, kemiki in psihologi so se že bavili z »mehanizmom joka«. Priznan specialist je v tem pogledu italijanski zdravnik Lino Businco, ki ga v njegovi domovini šaljivo imenujejo »doktorja solz«. Vsak moški pozna čar ženskih solz, ki so skoraj vedno močnejše orožje nego najmočnejše moške pesti. Dr. Businco pa raziskuje te solze že dolgo let pod povečalnim steklom znanosti in je ugotovil med drugim, da so preprosta zmes iz vode, beljakovine, kuhinjske soli, ogljikove kisline, natrona in cele vrste alkaličnih fosfatov ter kovinskih soli. Izračunal je, da potoči človeško oko dnevno kvečjemu za 3 g solz in s tem je postavil na laž tiste romanopisce, ki dajejo svojim junakinjam pretakati »cele potoke« solz. Dr. Businco je izračunal, da predstavlja dvajset solznih kapelj približno kubični centimeter tekočine. Vsak hišni tiran more sedaj na temelju te ugotovitve izmeriti, koliko premore njegova boljša polovica v tem področju.

Najzanimivejše je pri mehanizmu joka seveda vprašanje, kako bi bilo mogoče anatomično pojasniti, da sproži duševna bol solze. Lahko si je razložiti, da odpre telesna bolečina solzne žleve, s tem da razdraži občutljivo vezivo očesa in pospeši preko živčnih tirov v možganih izločevanje solz. O joku kot posledici duševnega razburjenja pa obstoje različna naziranja. Tu nam nedostaje refleksa, ki ga občutimo telesno, refleksa, ki se pojavi n. pr. tedaj, če nas kdo potegne za lase. Businco pravi, da izhaja dražljaj za jok po duševnem razburjenju iz tistih živčnih središč, v katerih imajo svoj sedež čustveni vzgibi. Zdi se, da pretres teh živcev istočasno razdraži tudi solzne žleze. S kemičnimi raziskavami pa so prišli še do drugih zanimivih posledkov.

Iz solznic so pridobili neko posebno snov, ki ji hočejo pripisovati sprožitev solznega toka. Gre za resničen hormon, ki ima ta nenavadni učinek, da je spravil razne poskusne živali do jokanja, ko so jim ga vcepili. Pri neki psici, ki so ji to snov vbrizgnili, so se pokazali n. pr. izraziti neredni gibi zenic in končno je žival potočila nekoliko solz. Tu imamo sled, ki nas lahko povede do zadnjih skrivnosti v mehanizmu človeškega joka.

Puščava Kalahari se širi

Vlada Južnoafriške unije je sestavila posebno komisijo, ki naj bi proučevala podnebne prilike ob mejah puščave Kalahari in pripravila čim prej predloge, kako bi se nadaljnje širjenje te puščave zajezilo. Nekako l. 1920. so opazili, da se peščene sipine te puščave širijo preko njenih mej. Pesek je pokril že obsežna stepna ozemlja in je prodrl celo že do gozdovij, kjer rastlinstvo propada. Obenem so meteorologi v teh krajih opazili stalno spreminjevanje podnebja. Podnebje postaja čedalje bolj suho, padavine so čedalje manjše. Doslej so poskušali puščavo v njenem prodiranju ustaviti na ta način, da so ob njenih robeh kopali globoke jarke in postavljali nasade. Toda ti ukrepi so se izkazali za nezadostne. Pesek je jarke n. pr. v razmeroma kratkem času spet zasul. Vladi in prebivalstvu dela to velike skrbi in boj proti puščavi Kalahari se bo začel gotovo v najširši meri, čim bodo dognali, kakšni učinkoviti ukrepi so prav za prav na razpolago.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Gospod Podpalčnik je poklical gradbenega mojstra: »Vrata pri garaži bo treba razširiti!«

Mojster: »Vrata so vendar še preširoka — tovorni voz bi šel skoznje!«

Gospod Podpalčnik pokima: »To že. Toda moja žena je včeraj napravila izpit za šofiranje!«

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

A N E K D O T A

Slavni angleški pesnik Alfred Tennyson, avtor »Enocha Ardena«, je prejel od znanega matematika Babbaga sledeči dopis:

»V vaši pesmi sem naletel na sledeče napačno trditev: Vsak trenutek umre en človek in eden se rodi. — Menda mi ni treba pripomniti, da bi imel ta račun, če bi bil pravilen, za posledico, da bi ostajalo število prebivalstvo na svetu stalno isto. Jemljem si zato prostost opozoriti vas na to, da bi omenjeno napačno trditev v prihodnji nakladi popravili, in to tako, da sicer vsak trenutek umre en človek, rodi se jih pa 1.1. Natančno število je 1.167, toda nekaj obzira do pesniške mere je dopustno.«

VSAK DAN ENA

»Kaj pa se je zgodilo z mladim moškim, ki je lansko leto prihajal k tebi vedno s toliko cvetlicami?«

»Ah tisti? Tisti se je poročil z gospodično iz cvetličarne!«

([illegible])

Angleško-francoski načrt in nemški memorandum

I.

V gornjem zemljevidu je črno označeno ozemlje z nemško večino, ki naj bi ga po angleško-francoskem načrtu Češkoslovaška odstopila Nemčiji

II.

V pričujoči sliki pa je črno označeno ozemlje, ki bi ga morala Češkoslovaška v smislu Hitlerjevega memoranda do 1. oktobra izprazniti, da ga zasede nemška vojska, medtem ko bi se moral v črtkanem ozemlju izvršiti plebiscit do 25. novembra

Razlike med obema načrtoma in monakovski sporazum

O ozemlju, ki naj bi ga Češkoslovaška po raznih predlogih odstopila Nemčiji smo objavili že razne zemljevide. Zaradi kontrole in čim večje jasnosti objavljamo danes še zemljevid (št. III.), ki ga je objavil pariški »Temps«. Tudi ta zemljevid kaže ozemlje, ki naj bi ga odstopila Češkoslovaška po angleško-francoskem načrtu, odnosno po nemškem memorandu. Zdi se, da se novi zemljevid, ki je priložen sporazumu v Monakovem naslanja na oba ta dva načrta, le da ločí glede na postopno zasedbo ozemlje z nemško večino (ki je na našem zemljevidu pikčasto po podatkih poslednjega štetja z dne 1. decembra 1930) štiri pasove, o katerih točni razmejitvi še niso znane podrobnosti. Točka 5 monakovskega sporazuma, ki pravi, da bo mednarodna komisija »določila tudi področje, na katerem se bo izvršil plebiscit« in ki ga »bodo zasedle mednarodne čete« se verjetno nanaša prav na razlike med angleško-francoskim in nemškim memorandom, ki so na našem »Tempsovem« zemljevidu prav dobro razvidne: debele potegnjena črta ustreza nemškim zahtevam po memorandu, sestavljena v Godesbergu; druga, tanjša črta pa označuje okrožja z nemško večino (nad 50%) po angleško-francoskem predlogu z dne 19. tega meseca. Ti dve črti se le deloma krijeta in je točno opaziti razlike, ki so na sliki črno pobarvane. Seveda pa moramo pripomniti, da ustreza debelo potegnjena nemška črta samo tako zvanemu »rdečemu pasu« godesberškega memoranda, ki poleg »rdečega pasu« pozna tudi še ožji »zeleni pas« narodnostno mešanega ozemlja, v katerem naj bi se tudi izvršil plebiscit, čeprav bi to ozemlje še nadalje obdržale zasedeno češkoslovaške čete (v prvem zemljevidu je to ozemlje črtkano označeno). »Jutro« je ta pas prikazalo s posebnim zemljevidom iz nemškega vira v svoji številki z dne 27. septembra tega leta.

Iz besedila monakovskega sporazuma ni jasno razvidno, kaj naj bi se zgodilo s tem tako zvanim »zelenim pasom«, za katerega je nemški memorandum zahteval plebiscit. Da pa so v Monakovem mislili tudi na to ozemlje, je razvidno iz naslednjih dveh določb: V točki 4 monakovskega sporazuma, ki govori o razdelitvi nemškega ozemlja zaradi postopne evakuacije v štiri pasove je naslednja pripomba: **»Ostalo ozemlje pretežno nemškega značaja** bo določila mednarodna komisija in ga bodo nemške čete zasedle do 10. oktobra.« (Očividno je tu mišljeno področje, ki je na našem današnjem zemljevidu po »Tempsu« črno označeno kot razlika med nemškim in angleško-francoskim načrtom).

V točki 6 monakovskega sporazuma pa je še naslednja določba: **»Dokončno razmejitev** bo izvršil mednarodni odbor. Ta odbor bo smel priporočiti Nemčiji, Angliji, Italiji in Franciji v izjemnih primerih melenkostne **spremembe strogo etnografskih mej**, ki jih bo pokazal plebiscit.« Iz tega bi se torej dalo sklepati, da se v načelu zasedba omeji samo na ozemlje z nemško večino, da pa mora mednarodna komisija v vseh dvoumnih primerih odrediti plebiscit, sporno ozemlje pa zasedejo do definitivne razmejitve mednarodne čete. Prav zato se nam zdi, da »Tempsov« zemljevid že precej natančno podaja obseg ozemlja, ki naj se po novem sporazumu odstopi Nemčiji, ker upošteva tudi naznačene razlike, glede katrih bo imela zadnjo besedo mednarodna komisija.

III.

Črno označeno ozemlje predstavlja razliko med ozemljem z nemško večino po angleško-francoskem načrtu in ozemljem, ki naj bi ga po nemškem memorandu zasedle nemške čete. Črno je torej označeno ozemlje s češko večino, ki naj bi ga po nemškem memorandu zasedla nemška vojska

SPORT

Rekord prijav za grajsko dirko

Pokroviteljstvo nad jutrišnjo motociklistično prireditvijo je prevzel vojni minister

Zaradi velikega razumevanja za naše motociklistično gibanje in naše težnje je prevzel pokroviteljstvo nad dirko na Grad (Seunigov memorial) sam vojni minister armijski general Miljutin Nedić. Uprava Moto-Hermesa je prejela uradno obvestilo o tem s pristavkom, da je g. minister poklonil Moto-Hermesu najlepše darilo, ki ga bo prejel najboljši vozač grajske dirke.

Mestna občina ljubljanska je izkazala hvalevredno naklonjenost s tem, da je odpravila nedostatke na cesti in je zdaj dirkalna proga v vzornem stanju.

Prijavljeni so motoristi—tekmovalci vseh nacionalnih klubov v Jugoslaviji, med drugimi znani dirkači iz Maribora, Kranja in Zagreba katerih predstavnika za gorske dirke sta gotovo Hermežan Starič in Ilirijan Šiška.

Konkurenca bo zelo huda in se bodo pomerili v vseh kategorijah med seboj najboljši jugoslovenski dirkači, zaradi česar je za enkrat gotovo le uganka, kdo bo »junak dneva«.

Po prijavah sodeč bo število dirkačev na jutrišnji dirki na Grad rekordno. Obiskovalcem se bo spričo tega nudil nepopisljiv užitek. Ker je Hermežanom običajno nebo naklonjeno in tudi ni drugih večjih prireditev, se niti najmanj ne strašijo, da ne bi bil odziv občinstva enako rekorden kakor bo rekordno število motociklistov in vozačev. Naj pod visokim pokroviteljstvom sodobnim razmeram primerno odmeva raz Grada pesem motorjev številnemu občinstvu na Ljubljano in na Ljubljansko barje.

Občinstvo ima dostop na Grad k progi z vseh dohodov, cesta pa bo zaprta točno ob 12. Pokoravajte se disciplini in reditelјem!

Moto-Hermes.

Pestra prvenstvena nedelja

Bogat spored za točke na vseh koncih in krajih

Kakor smo čitatelje že opozorili, bo to nedeljo spet cela vrsta nogometnih prireditev za prvenstvo LNP. Spored se zaradi nekaterih oblastvenih prepovedi ne bo dal izvesti v nameravanem obsegu, bo pa kljub temu še dovolj pester in razgiban. **Brez nogometa bodo to nedeljo ostali na Jesenicah, v Kranju, v Celju in še v Krškem**, povsod drugod pa bo spored bržkone izvedljiv v celoti.

Najbolj gost bo prvenstveni spored v **Ljubljani**, kjer je za jutri določenih nič manj kakor 9 srečanj za točke, med njimi kot najvažnejši, dve prvorazredni tekmi, in sicer:

Hermes—Bratstvo

Jutršnje srečanje gornjih nasprotnikov t. j. moštev dveh neenakih sistemov, bo brez dvoma zelo zanimivo in napeto. Medtem ko je enajstorica Hermesa znana po svoji izrazito svojstveni igri, ki je vsaj do nedavna prinašala moštvu precejšnje uspehe, je moštvo Bratstva sestavljeno iz odličnih starih rutinerjev kot Crnoborija, Korena in še drugih svežih sil, ki jih je Bratstvo pridobilo v zadnjem času. Tako kaže vse, da bo ta jutrišnja nogometna tekma lahko zadovoljila gledalce. Tekma bo ob vsakem vremenu. V predtekmi bodo nastopili juniorji Hermesa in Jadrana, tudi v borbi za točke (ob 14.15), glavna tekma pa bo ob 15.30.

Reka—Jadran

Ta tekma predstavlja v miniaturi nekdanja srečanja med Ilirijo in Primorjem. Nasprotstva med sosedi so običajno najhujša in zato je tudi v srečanjih teh dveh moštev vedno »soparno«.

Jadran nastopa s svojo mlado gardo, polno poleta in presenečenj — včasi prijetnih, včasi neprijetnih, toda zmerom napravi ta mladina najboljši vtis.

Reka se je nasprotno tudi za letošnjo sezono odločila za preiskušene igralce. Po BSK je vzela naš novi, jugoslovenski sistem, kjer so piloti igre stranska krilca in obe zvezi, srednji krilec pa igra tukaj tretjega branilca. Čudežev ta sistem sicer ne dela, vendar pa pravi vodstvo kluba, da gredo uspehi kluba prav na račun novega sistema in ne boginje sreče, kakor smo čitali v kritikah.

Tekma bo ob 10 na igrišču Reke ob Tržaški cesti; predtekma ob 8.45 bodo igrali juniorji Most in Reke.

Razen teh dveh borb za točke bo ljubljanska nogometna publika lahko videla še vrsto nižjih kandidatov za višja mesta, in sicer po temle razporedu:

na igrišču Hermesa ob 10. Grafika — Korotan;

na igrišču Mladike ob 10.30 Mladika — Moste, ob 15.30 Adrija — Slavija;

na igrišču Ljubljane ob 10.30 Svoboda — Mars jun. in

na igrišču Korotana ob 11. Korotan — Ljubljana jun.

Razen tega je treba med prvorazrednimi tekmami opozoriti na **mariborski spored**, kjer bodo v tekmah ob 14. odnosno 15.30 igrali za točke **Slavija in ČSK** ter **Železničar in Rapid**, oboji na stadionu ob Tržaški cesti. **V Murski Soboti** je slednjič na sporedu tekma za točke v I. razredu med **Muro in Mariborom.**

Po deželi je za to nedeljo razdeljeno tekmovanje za točke takole: **v Mengšu Mengeš — Disk** (ob 15.30), **v Tržiču Ljubelj — Savica** (ob 10.), **v Trbovljah Retje — Trbovlje** (ob 15.30), **v Čakovcu Gradjanski — Ptuj** (ob 15.30) in na **Vrhniki Vrhnika — Javornik** (ob 15.30).

Dva dneva ilirijanske lahke atletike

Danes popoldne in jutri ves dan na igrišču za Kolinsko tovarno

SK Ilirija prireja danes ob pol 15. seniorski miting po dolžnosti, v nedeljo dop. ob 9. in pop. ob pol 15. velik propagandni juniorski miting. Oba dneva se bo zbralo veliko število atletov iz vseh krajev Slovenije in Zagreba. Ta miting bo imel še posebno slavnostno obeležje, saj bo to prvi miting, ki ga priredi Ilirija na novem igrišču za Kolinsko tovarno. Dolgih pet let je minilo, odkar je Ilirija imela svoj zadnji miting na lastnem prostoru pod Cekinovim gradom. Toda vodje sekcije niso popustili, nasprotno baš v kritičnem času se je sekcija povzdignila in dosegla zavidljive uspehe. Ustvarila si je kader atletov, ki predstavljajo danes elito jugoslovanske atletike. Odveč bi bilo naštevati imena, ko vendar vemo, da si brez ng. Stepišnika, Bručana, Zupančiča, Bratovža in ostalih članov te sekcije sploh ne moremo predstavljati reprezentance. Jutri pa bodo vsi nastopili in ponovno dokazali, da so ilirijanske vrste nezlomljive.

Ne vlada pa zanimanje samo za sobotni seniorski miting, rekli bi skoraj lahko, da je zanimanje za nedeljski juniorski miting še večje. Ilirijanski juniorji so si preteklo leto osvojili juniorsko prvenstvo Ljubljane in dravske banovine in s tem dokazali, da so najboljši med vsemi in se jim obeta še lepa bodočnost. Da bo borba bolj napeta, si je vodstvo pridobilo odlične juniorje za nastop iz vse dravske banovine in drugod. Ker ta dan v Ljubljani ne bo velikih nogometnih tekem, se pričakuje obilen obisk, zato pa je prireditelj določil propagandno nizko vstopnino.

ŽSK. Hermes (nogometna sekcija). Postava moštva za jutrišnjo tekmo, bo v teku današnjega dne razvidna na običajnem mestu.

Smučarski klub Ljubljana. Sestanek damske sekcije danes v soboto ob 18.30 v damski sobi kavarne »Emone«.

Podsavezna tekma Atletiki : Olimp odpovedana. Za jutri v Celju določena podsavezna prvenstvena tekma med Atletiki in Olimpom je odpovedana. Prav tako je odpovedana prvenstvena predtekma mladin obeh klubov.

Še sportni spored v Mariboru. Jutri so v Mariboru številne važne in zanimive sportne prireditve. Dopoldne bo s pričetkom ob 9. na stadionu SK Železničarja ob Tržaški cesti zadnji letošnji lahkoatletski miting, ki ga priredi SK Železničar. Na mitingu bodo startali najboljši atleti Maribora, nadalje kompletna ekipa varaždinske Slavije ter atleti iz Celja in Ljubljane. — Na tezenskem dirkališču bodo popoldne ob 14. konjske dirke, ki jih priredi Mariborsko kasaško društvo. K dirkam bodo vozili avtobusi z Glavnega trga. — O nogometnem sporedu poročamo na drugem mestu.

SK Celje — lahkoatletska sekcija. Vsi juniorji, določeni za dvoboj z Ilirijo, morajo biti jutri točno ob pol 5. zjutraj na celjskem kolodvoru.

SK Ljubljana. Juniorji igrajo v nedeljo dopoldne prvenstveno tekmo na igrišču Korotana. Postava in obvestila na običajnem mestu.

Na ličkanju

Mrak je legal na vasi. Tiho in hinavsko je prihajal izza hribov, prihuljeno je lezel čez gozdove, vesil svoj sivo kopreno na odmrlo listje ter prišel slednjič tudi do koč. Po cerkvah je zazvonilo. Najprej pri Sveti Trojici, nato pri Antonu, Andražu in tako dalje, naprej in naprej, dokler ni brnel zvon v slehernem stolpu po Slovenskih goricah, in se ni čulo zvonenje do sleherne bajte, do zadnje njive, kjer so stala suha, orumenela stebla koruznice tiho in mračno v tem strahotno mirnem, nič dobrega obetajočem vzdušju, iz katerega zija mraz. Drobcene dimaste meglice so jele legati v globeli med hribe. Prelivale so se po njih kot valovi ter začele pregrinjati tudi travnike in nižje ležeča polja. Tu in tam se je začul glas kakšnega pastirja, ki je pretepal živino s steblom sončnice. Gospodinje so se mudile pri svinjakih. Klicale so svinje ter jih podile po okolih, če niso hotele s paše, če so rile pod plotovi, lomile planke in se obnašale kot bi ne čule njih klicev.

Časih je kje zaškripala lesa. Utrujeni delavci so prišli s ceste ter šli molče proti hramu, le mladi so se zdaj pa zdaj oglasili, in časih se je kakšna delavka celo nasmejala, ali rahlo, kot bi se bala, da bi jo kdo slišal.

Za delavci je pripeljal hlapec kripo koruze, jo postavil v gumno in oni so jo izpraznili. Razmetali so obilno, z rumenkastim ličjem pokrito klasje po kupu, ki je bil že od prej v gumnu in je čakal ličkarjev.

Zdaj pa zdaj je prišel skozi vas voz, na katerem so bile po tri kadi, napolnjene z grozdjem šmarnice, ki je že dozorela in so ji jagode že pričele odpadati. Pijani voznik je dremal na vozu, udaril tu pa tam po konjih ter zakričal nad njimi divje in hripavo, potem pa je segel po slatinarju in pil znova. Vaški otroci so se mu vesili na repico, mu kradli grozdje iz kadi, in če jih je opazil, je švirknil po njih z bičem, ali pa se je trudno skobacal z voza ter metal za otročadjo kamenje. Šmarnica je to leto rodna. Stotine polovnjakov te ubijajoče pijače bo kmalu v kleteh, zakaj zadnja leta se je razplodila kot koprive spomladi. Morda je tako prav! Njena naloga je menda, zatemnjevati um, razdejati moč, ker so še ljudje, ki imajo radi, če je človek nekoliko zmešan in telesno slab. Tak molči in je vdan v božjo voljo. — Ampak kaj bo, ko bo kdo spoznal, da je treba ta rod ozdraviti, mu vrniti duševno in telesno moč!?

Čez čas je življenje na vasi utihnilo. Delavci so bili pri večerji. Ko pa so odmolili, so se odpravili na gumno.

Na deski v kotu gumna je brlela petrolejka. Medlo je osvetljevala ogromni kup koruze s svojo rdečkasto svetlobo, in ličkarji so posedli na nizke klopi, segli po klasju, lomili od njega štrclje, nato pa so iztrgali iz košatega plašča ličja toliko listov, kolikor je treba, da se koruza lahko zveže.

Nekaj časa je bilo življenje v gumnu prisiljeno in mračno, kakor bi se delavci, ki so bili skupaj ves dan, sovražili med seboj. Godrnjali so, če je kak ličkar sunil svojega soseda pod rebra, ali če je v raztresenosti zgrabil za njegovo nogo, ko je segal po klasju.

»Vraga, kaj nikogar ne bo?« je vprašala v strahu stara dninarica in pogledala skozi gumnska vrata, na katera so se naslanjala domača dekleta ter gledala v temo.

Počasi so jeli prihajati ličkarji od vseh strani. Najprej dekleta in starejši ljudje, za temi se je prismejala otročad, dolgo za njo pa so pripeli po vasi fantje: »Vstani ljubica, le vstani, jaz sem prišel k tebi spat. Stisni z mehkimi rokami k sebi zdaj me zadnjikrat.« — Dekleta so postala nemirna. Popravljala so si peče, slačila zimske jope in se presedala sem in tja. Pevci so prišli do gumna, kjer so se ustavili. Strnili so se v okrog, se prijeli krog ramen, si potegnili klobuke niže na oči in peli dalje.

»Kje pa hodite toliko časa, sakrament?« je nekdo vprašal fante. »Vezačev ni, Julika je hotela že oditi.«

Odgovorili so mu, gospodar pa je stopil po veliko ročko, jo dal pri vratih prvemu ličkarju, in tako je šla naprej, dokler ni bila prazna. To je potegnilo fante v gumno in pili so tudi oni. »Dobro kuklo imatel« je časih kateri dejal ter nastavil ročko še enkrat na usta. Potem so peli vsi in fantje so se začeli spravljati med dekleta, le oni, ki niso ženskarji, so ostali med vezači. Živahnost je zajela ljudi. Dekleta so se hihitala, se šalila in zbadala fante, nato pa so zapela pesem:

Če mi lüč ne gori, pa mi mesec sveti,
in če me srce boli, pa se začnem dreti.
Pa zato, pa zato, ker ga snočkaj ni bilo,
ker ga snočkaj ni bilo pa prav zato.«

»Južek, ne boš sedel k Liziki?« je vprašala starejša deklina sedemnajstletnega fanta, ki mu je udarila kri v lice. »Križe na oknih ji pa ližeš vsak večer in visiš na njih do jutra. Ti pri luči ni zanjo?« — Ličkarji so se zasmejali, tedaj pa se je naenkrat oglasil Grilov in rekel: »Zdaj vam bom pa eno poveda.« In začel je pripovedovati dolgo povest, kako je šel v nebesa, ki jo je končal tako: »Pa sem iz nebes padna in sem se po pazduh v zemljo vgrezna. Potlej pa sem misla, kaj bi nareda, da bi lahko vün priša. Te pa sem šo domo po grablje in sem se vün odkopa. Grabljove zobe sem potlej oda za kanonske krogle, z grabljišča pa sem si trompeto nareda, s toto trompeto sem potli troba, kda so mojega očeta h krsti nesli.«

Povest je razgibala veselost, potem pa so znova zapeli. Zdaj so se oglasile starejše ženske: gospodinje in viničarke: »Veš o Marija...« Mladina se je nekaj časa muzala, in tu pa tam se je kakšno dekle glasno zasmejalo, Antonekov pa je celo rekel: »To lahko pojete v cerkvi!« Mladina je pač uporna. Ne uboga duhovnega gospoda, rada prepeva pregrešne pesmi, zapoje pa tudi kakšno umetno, s pravo vsebino, ker ni gluha za narodnostna vprašanja, stari pa se držijo tradicije in v svoji jokavi ponižnosti pojo nabožne pesmi celo v največji pijanosti, za drugo pa so gluhi ter prepuščajo vse Bogu.

Fantje ščipljejo dekleta v bedra, jim segajo v razparjake in časih kak poredež namaže svojo sosedo z gnilim klasom, da je črna in ga vsa divja bije po glavi. Tu in tam potegnejo katero s klopi, jo vržejo v kup ličja, ji ga natlačijo pod janke in celo za rokavce, da je debelejša od pšenične razstave na njivi.

Ko je kup klasja skopnel in je bil zvezan poslednji par, se prične povečerka, pri kateri jedo črni kruh, jabolka, orehe in pijejo jabolčnico. Po povečerki so izpraznili gumno in godec je privlekel od nekod harmoniko, jo stisnil v naročje ter jo potegnil, da so razglašeni basi zahreščali. Parkrat je potegnil po tipkah gori in doli, potem pa je urezal krepko polko, da so noge mladine začele mencati same od sebe. »Stopi, stopi, noga, jutri ne bo tega!« je rekel najvesedlejši fant, skočil po svoj plesalko ter jo zavrtel v divjem diru po gumnu, da so ji janke vihrale po zraku, dvigale prah, pometale po podu ostanke ličja in sekale preteče na vse strani, da je luč utripala, kot bi hotela ugasniti. Čez čas so se pognali v vrtinec še ostali. Zavili so se v oblak prahu, grabili plesalke za podvezjake in jih vlačili krog se, da so se videli v gumnu le kolobarji belih peč, ki so se vrteli z vso silo ter divjali iz kota v kot. Pot se jim je prikazal na obrazih, jim drsel po čelu, jim močil srajce in rokavce, godec pa je pritiskal in pritiskal, vedno hitreje in vedno silneje, kakor bi želel izmučiti plesalce do smrti.

Pred gumnom je delil gospodar pare onim ličarjem, ki niso hoteli ostati na plesu. Vsak je nastavil roko, ki mu jo je otovoril s klasjem, katerega mu je navesil do komolca, za otroke pa je dal nekoliko manj.

Zdaj pa zdaj sta se zmuznila z gumna plesalca: fant in dekle. Objeta sta zdrvela v sadovnjak, in on ji je prigovarjal: »Samo nocoj me pusti k sebi, Anika, samo nocoj! Ni še pozno in noči so zdaj že dolge.« Ona se je branila, da mati pazi nanjo, je dejala, ali fant jo je stisnil k sebi, se ji vsesal v ustnice in jo skoraj nesel k hramu. Odmrlo listje sliv je padalo trepetaje na njiju, narava se je zvijala v mogočnih krčih pred spanjem, ki je blizu, onadva pa sta šla molče proti bajti, kakor bi ju čakalo to noč nekaj ogromnega, božanskega. Rahlo so zacvilili tečaji, in vrata so zakrila za seboj dvoje trepetajočih teles.

Plesalci so se razhajali. One plesalke, ki niso imele fantov, so šle domov same, spareni pa so se poskrili med hrami. Privijali so drug k drugemu svoja potna telesa ter drgetali od hladu, ki je legel na vasi.

Dekletom brez spremljevalcev so pripravili fantje strah. Napravili so iz buče mrtvaško glavo; na notranji strani so prilepili nanjo rdeč svilnat papir, prižgali v nji svečo ter čakali v zasedi. Izza ovinka so se prismejala dekleta. Obirala so plesalce in se norčevala iz njih, naenkrat pa so zagledala na poti pred seboj smrt, ki je buljila vanje s svojimi rdečimi očmi ter zijala proti njim in kazala redke zobe. Krik groze je pretresel ozračje, nato pa se je čul cepet in vsa družba se je razbežala. Fantje so se zagrohotali in zanesli žarečo bučo dalje: na okno kakšnemu dekletu.

Sredi vasi so se prestrašena dekleta zbrala. Trepetaje so se stiskala v gručo, in Zorkova služkinja je pripovedovala: »Jezus Nazarenski, tak sem se straša, da bi se skoraj vse sposcâl!« Ostale so dodale še kaj iz svojega, nato pa so se razgubile po svojih domovih in nad vas se je privlekel mir.

Ignac Koprivec:

Hudomušnost narave

V naravi se pogosto dogajajo čudeži. Največ jih seveda ostane skritih, a tu in tam smo vendar priče kakšne nenavadne izpremembe. Na sliki glejte izredno velik rdeč korenček, s kakršnimi je letos narava obdarila gospo Petričevo, ki stanuje v Ljubljani, na Dolenjski cesti 48. Vrt gospe Petričeve zbuja splošno pozornost radovedne

okolice. Na gredah, kjer je gospa posejala navadno rdeče korenje, si je mislila mati Narava takole: »No, pa naj zraste obilno, ker se spet obetajo hudi časi!« In je zraslo korenje rekordne velikosti, saj tehtajo posamezni komadi nad 50 dkg, tako da je srečna gospodinja kar dovolj založena z njimi, še pravi posebno za sinovno dobo.

Kulturni pregled

Tristoletnica smrti Ivana Gundulića

V Zagrebu so slavili tristoletnico smrti dubrovniškega pesnika Ivana Gundulića. Najsi je njegovo delo zaradi svojega arhaičnega jezika in obledelih pesniških podob samo še paberkovališče redkih raziskovalcev ali vadnica srednješolcev in slavistov, je vendar Ivan Gundulić več kakor šolsko ime in literarno-zgodovinski predmet. Skozi njegove na videz okorne, v resnici pa gibčne in z mojstrskim čutom za formo sestavljene verze, čutimo še danes tvorno moč talenta in življenjski dih osebnosti. Vzemimo samo do rok njegovo »Dubravko«, to pastoralno igro v Dubrovniku in njegovi svobodni republiki. Še zdaj zaznavamo v nji renesančno veselje s svobodno in močno človeško osebnostjo, z lepoto, ki je združena z višjo tvorno dobroto. Alegorija s svojim mitološkim ozadjem je sa-

mo dolg, ki ga je moral Gundulić plačati svojemu času, zato je za današnji okus mrtva in izumetničena. Toda v celotno igro je Gundulić položil še kaj drugega, kar je še dandanes živo: je to izrazita dubrovniška atmosfera, združena s pejsažem starega mesta pod Srgjem, z bleskom njegovega morja, z vonjem njegove vegetacije, z vsem, kar daje Dubrovniku nedoločljiv čar, ki nam ne gre iz spomina, ko smo ga kdaj občutili in doživeli

Videl sem uprizoritev igre, ki je poleg Vojnovićeve »Dubrovačke trilogije« izmed vseh iger najbolj dubrovniška. Igrali so jo ob spremljavi Gotovčeve glasbe pod milim nebom, na istem trgu pred kneževo palačo in v senci cerkve legendarnega dubrovniškega patrona sv. Vlaha, kjer so jo uprizorili deset let pred pesnikovo smrtjo, leta 1628. Z melanholijo mislim danes na divno dubrovniško doživetje, na sladko melodioznost starinskih Gundulićevih verzov, na ples pastirjev in pastiric pod zvezdami jasnega mediteranskega neba, ob vedri glasbi, ki je budila golobe na okoliških strehah, da so prhutali nad nami kakor veliki, beli cvetovi, padajoči odnekod z razžarjenih zvezd. S kakšno slastjo so takrat ponavljale ustne tri sto let staro dubrovniško pesem o svobodi:

O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
Dare najviši, koj' Bog nam je dô.
Sva srebra, sva zlata, svi ljudski životi
Ne mogu bit plata tvoj čistoj ljepoti...

Samo v Dubrovniku je mogoče v polni meri doživeti nadčasovno duhovno atmosfero »Dubravke« in si zamisliti pesnika, ki je na istih tleh in pod istim nebom podoživljal zadnje odmeve italijanske renesanse in prve vplive protireformacijskega duha. Tu je mogoče razumeti zakaj svetlo in vedro jedransko ozračje ni dovolilo, da bi se tu zaostril in spremenil v togo zmes versko moralnih naukov.

Ivan Gundulić je bil in ostal do današnjega dne nesmrtni predstavitelj gospodarskega Dubrovnika. Ko se sprehajamo po starih, tesnih ulicah »hrvatskih Atena« ali sanjarimo pred fontanami, pa na morski obali, kjer šumi veter v cipresah in kjer diši po slani vodi, po mirti, rožmarinu in vrtnicah, vedno se nam zdi, da srečujemo tudi senco patricijskega Gundulića. Oče tega, l. 1588. rojenega pesnika je bil pet let knez miniaturne republike; tudi sin je kljub pesniškemu poslanstvu opravljal resne državne posle: bil je knez v Konavlju, pa sodnik, senator in član Malega sveta. L. 1621 ga je poslala republika za svojega diplomatskega predstavitelja pri bosenskem paši. Še to omenja njegov življenjepis, da se je kot štiridesetletni veljak oženil z devetnajstletnim dekletom in imel tri sinove, izmed katerih je samo Šiško prevzel očetovo službovanje Muzi.

Dajmo temu, na videz dokaj navadnemu življenju zgodovinski okvir: Zamislimo si ga sredi majhne dubrovniške republike, ki je umela z dobro, lokavo diplomacijo in še boljšo zvito trgovino (ne pa s silo) ohraniti svojo svobodo in samostojnost. Predvsem pa postavimo Gundulićevo osebo na trge in ulice tega slikovitega mesta; predstavimo si ga, kako se je sprehajal z veljaki in razpravljal o sodobnih političnih vprašanjih, o italijanski literaturi, o Marulićevi »Juditi«, o Lučićevih in Hektorovićevih verzih, o Zoranićevi epiki in Držićevih komedijah. Kako bi si mogli zamisliti to življenje brez prijetnega dubrovniškega podnebja, ki že samo hrani telo in duha z zadovoljstvom, in brez morja, čigar valovi vodijo misel daleč v svet, k obalam Italije in Grčije, v široki sinji in topli mediteranski prostor.

Ta gospod visoke rasti in izrazite glave z debelimi, čutnimi ustnicami in velikimi očmi, je živel v času, ko so dubrovniško kulturno življenje obvladovali jezuiti — red, s katerim se je mala republika odkupila papeževega prokletstva. Ostrejši protireformacijski dih pa ga ni motil, da ne bi bil maitre de plaisir dubrovniške družbe, ki je prevajal v domači jezik italijanske drame in komedije ter z raznimi »Galateami« »Dianami«, »Armidami« itd. izpopolnjeval dubrovniški gledališki repertoar. Marsikaj je preuredil po svoje, v tem ali onem prevodu je bil za avtorja bolj traditore kakor traduttore, toda v tem delu je rasla njegova tvorna osebnost, se oblikovala njegova osebna nota. Takrat je vladala velika moda pastirske igre, ki pa se je počasi umikala romantični tragikomediji. Nedvomno so ga italijanske pastirske igre navdihnile k ustvaritvi tridejanke »Dubravka«, ki ji je dal domači kolorit, jo postavili v znamenje dubrovniške pomladi, vpletel domače šege in ni pozabil kajpak tudi svetega Vlaha. Ta patriotična igra, »vzvišena po ideji, velika po koncepciji«, prekaša po sodbi Branka Vodnika Tassovo »Aminto«, ki velja za klasični vzor pastoralne igre.

Izmed ostalih spisov Ivana Gundulića je treba opozoriti vsaj še na dva: na pesnitev »Suze sina razmetnoga«, ki že izraža turobno razpoloženost protireformacijske dobe in združuje s svetopisemskim motivom o izgubljenem sinu misli o minljivosti zemeljskih radosti in o velikem imperativu človekovih dolžnosti. V dikciji sečentizma spisana pesnitev je »najbolj dovršeno pesniško delo stare hrvatske književnosti« (B. Vodnik).

Najobsežnejša Gundulićeva stvaritev pa je heroično-romantični epos »Osman«, ki ga je dubrovniški gospodar spisal pod vplivom Tassovega »Osvobojenega Jeruzalema«. Prav tedaj, ko je pripravljal prevod epa svojega vzornika, so prihajale v Dubrovnik novice o veliki zmagi poljske vojske nad armado sultana Osmana II. in o možnosti razpada otomanskega cesarstva. Tudi Gundulić je bil vnet pristaš takrat močno razširjene ideje o osvobojenju krščanske raje izpod turškega jarma. Boji in sultanov poraz na Poljskem so ga navdali z novimi upi, zanosno je sprejemal poročila o teh in drugih dogodkih in namesto prevoda Tassovega »Osvobojenega Jeruzalema« mu je tekla izpod peresa izvirna pesnitev »Osman«, ta največji slovanski epos 17. stoletja. Vidovito opeva politične borbe tedanje dobe, slavi v Poljakih kristjane in slovanske brate in napoveduje zaton osmanskega cesarstva. Epos je žal nedovršen, vendar je Gundulić izpričal z njim stvarjalni talent, ki ga uvršča med največje pesnike v vsej svetovni književnosti 17. stoletja.

Tri sto let je od Gundulićeve smrti, ki ga je potihoma požela v domačem Dubrovniku. Njegov grob je čas zabrisal, delo pa je ostalo in priča o veličini dubrovniškega kulturnega kroga. — o.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Zapiski

»Življenje in svet« prinese v prihodnji (ponedeljski) številki članek »Živali slutijo bodočnost«, dalje pripovedno črtico mladega bolgarskega pisatelja Orlina Vasileva »Greh« v prevodu K. Špur in St. Atanasova, Vladimira Ličena članek »Aktivno oglje«, nadaljevanje povesti Franca Sebjanича »V mestu je lepo«, odlomek iz avtobiografije dr. Frana Göstla »V Kromerižu,« dalje članek »Kuguvar ali puma,« daljši zapisek o rasizmu in rubrike: Fotoamater, Filatelija, Za ljubitelje cvetlic, Knjige in revije, Praktične novote, uganke in šah.

Radivoju Vrhovcu, dolgoletnemu predsedniku Matice Srpske in kulturnemu delavcu v Vojvodini, je posvečen najnovejši zvezek Letopisa Matice Srpske (skupen zvezek za julij, avgust in september). Izmed številnih prispevkov v tej »spomenici »beležimo kronistično samo nekatere: literarno-primerjalno študijo Bogdana Popovića o podobnem motivu v pesmih Millevoyea in Branka Radićevića, članek Slobodana Jovanovića o angleški zunanji politiki, Marka Carja esej o Gunduliću, P. Mitropana študijo o Stevanu Sremcu in Gogolju, razpravo dr. Milana Jovanovića »Problem smisla života i naša narodna poezija«, dr. Sime Grozdanića študijo o Grillparzerju in Slovanih, B. Božoviću članek o Francaisu Copéeju kot pariškem pesniku in Miodraga Stajića prispevek o stilu Borisava Stankovića. Mnogi članki obravnavajo osebnost in delo Radivoja Vrhovca.

Natečaj mariborskega Umetniškega kluba. Umetniški klub v Mariboru razpisuje sledeče nagrade: 1. Za dve novi še neobjavljeni leposlovni deli; 2. Za dve novi, še ne razstavljeni deli upodabljajoče umetnosti; 3. Za dve novi glasbeni kompoziciji, ki še nista objavljeni in še nista bili izvajani; 4. Za dve odrski stvaritvi po oceni v sezoni 1937-38 in 1938-39 do dne razsodila. Natečaja se morejo udeležiti vsi v Mariboru in njega področju ustvarjajoči umetniki. Nagrade so: prva din 2.000, druga din 1.000. Dela je predložiti predsedniku kluba, in sicer: ad 1. do vštevši 4. XI. 1038, ad 2. do vštevši 1. XII. 1938, ad 3. do vštevši 15. X. 1938, ad 4. naj se vpošljejo prijave z označbo stvaritev, na katere se igralec, oziroma režiser posebej sklicuje, do vštevši 1. XII. 1938. Obenem se pozivajo književniki, da predlože do 15. X. 1938 izvirno še neobjavljeno in neizvajano dramo, ki bi se naj uprizorila ob priliki letošnjega umet. tedna. Uspehi natečaja bodo razglašeni ob zaključku Umet. tedna, ki se bo vršil od 4. do 10. XII. 1938 in to po predstavi 10. XII. 1938. Odbor.

Naše gledališče

D R A M A

Sobota, 1. oktobra: Izsiljena ženitev. Ljubezen-zdravnik. Premiera. Premierski abonma.
Nedelja, 2. oktobra: Žene na Niskavuoriju. Izven.
Ponedeljek, 3. oktobra: zaprto.
Torek, 4. oktobra: Veriga. Red A.
Sreda, 5. oktobra: Žene na Niskavuoriju. Izven.
Četrtek, 6. oktobra: Izsiljena ženitev. Ljubezen-zdravnik. Red Četrtek.

Vprizoritev dveh enodejank francoskega klasika Molièrea bo v soboto 1. oktobra. Igrali bodo **»Izsiljeno ženitev«** in **»Ljubezen-zdravnik«.** Prva enodejanka pokaže okolnosti, v katerih se oženi pariški meščan Sganarelle, druga pa se vrši čez 20 let in pokaže možitev njegove hčere. Molière je nedosežen kritik preciozne dobe, gracija njegovega dovtipa je nenadkriljiva. Glavno vlogo igra Lipah. Sodelujejo še: Gabrijelčičeva, Drenovec, Kralj, Gregorin, Jan, Plut, Potokar, Slavčeva in Levarjeva ter: Danilova, Rakarjeva, Bratina, Daneš, Sever, Gale in Presetnik. Režija je prof. Šestova. Scenograf inž. Franz.

Repriza finske igre: »Žene na Niskavuoriju«, ki jo je spisala Hella Vuolijoki bo v nedeljo izven abonmaja po znižanih cenah. Izredni uspeh, ki ga je dosegla premiera, priča o kakovosti dela in igralskih kreacijah. Dejanje se vrši v Tavastlandu v današnjih dneh. Zaplet se godi med štirimi glavnimi osebami: babico (Maria Vera), njenim sinom-posestnikom Arnejem (Jan), njegovo ženo Marto (Vida Juvanova) ter učiteljico Ilono (Mira Danilova). Režija je Kreftova.

Drama pripravlja kot naslednjo premiero krstno predstavo izvirne slovenske drame **»Potopljeni svet«,** ki jo je spisal Stanko Cajnkar. Delo bo zrežiral Ciril Debevec. V igri bodo zaposleni: Mira Danilova, Vida Juvanova in Šaričeva ter: Debevec, Gregorin in Sever.

V Drami se je dne 27. t. m. našla denarnica z manjšo vsoto denarja. Dobi se pri odrskem mojstru Lebnu v Drami.

O P E R A

Sobota, 1. oktobra: Boris Godunov. Red A. Otvoritvena predstava.
Nedelja, 2. oktobra: Prodana nevesta. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.
Ponedeljek, 3. oktobra: zaprto.
Torek, 4. oktobra: Boris Godunov. Red B.
Sreda, 5. oktobra: Ero z onega sveta. Red Sreda.
Četrtek, 6. oktobra: Na sinjem Jadranu. Opereta. Premiera. Premierski abonma.

Nova operna sezona bo otvorjena drevi z veliko rusko opero »Boris Godunov«. Naslovno vlogo poje g. Robert Primožič, ki je opero tudi zrežiral, vlogo meniha Pimena pa poje g. Betetto. Otvoritvena predstava je za red A.

Češka opera »Prodana nevesta«, kjer pojo glavne vloge gospa Vidalijeva in g. Francl ter ravnatelj Betette in Banovec, bo vprizorjena jutri zvečer v operi. Dirigira kapelnik Neffat.

»Na sinjem Jadranu« je naslov novi opereti skladatelja Edvarda Gloza, ki jo vprizori naša opera v režiji g. Zupana in pod muzikalnim vodstvom g. Žebreta v četrtek, 6. oktobra, za premierski abonma.

Iz življenja na deželi

Iz Krškega

k—**Posnemajte!** Ob priliki poslovilnega fantovskega večera sreskega pristava g. Igorja Puca se je zbralo 666 din, ki so jih kot »Igorjev kamen« naklonili Sokolskemu društvu v Krškem. V spomin obletnice smrti gostilničarke ge. Ane Jama so prijatelji-gostje poklonili 100 din Sokolu v Krškem. Bratska hvala!

k— **Tečaj za prostovoljne bolničarke.** Sreski odbor društva Rdečega križa v Krškem bo predvidoma v oktobru izvedel tečaj za prostovoljne bolničarke. Obsegal bo teoretični in praktični pouk. Vabimo, da se v tečaj priglasi čim več gospa in gospodičen iz mesta kakor iz okolice. Prijave sprejema sreski odbor Rdečega križa v Krškem

k— **Učiteljsko zborovanje** bo v soboto 8. oktobra v risalnici meščanske šole v Krškem.

Iz Trbovelj

t— **Strelska družina v Trbovljah** priredi v nedeljo, 2. oktobra, strelske nagradne tekme s koristnimi dobitki. Dobitki in pogoji so razstavljeni v izložbi gostilne Berger. Dobrodošli strelci sosednih družin.

Iz Novega mesta

n— **Združenje vojnih invalidov iz Novega mesta** naznanja, da je svojo proslavo dvajsetletnice Jugoslavije, združeno z akademijo, preložilo zaradi prepovedi javnih zborovanj.

BLED. Zvočni kino igra danes in jutri velefilm z malo Shirley Temple »Dete sreče« in predigro šalo z Miki-miško.

RIBNICA. Sokolski zvočni kino bo predvaja danes ob 20. uri in jutri ob 15.15 in 20. uri film »Novi ljudje« (Predstraža v Maroku). Za dodatek Paramountov zvočni tednik.

ČRNOMELJ. Sokolski zvočni kino predvaja drevi ob 20. in jutri ob 16. in 20. film »Ljudje na Santi«.

KRANJ. Slovenska služba božja s pridigo bo jutrišnjo nedeljo ob 11. v Narodnem domu v Kranju v sokolski garderobi. Vstop je vsakemu prost. Za vernike starokatoliške cerkve pa je udeležba dolžnost! Nihče se pač ne more izgovarjati, da se enkrat na mesec ne more udeležiti službe božje.

LJUTOMER. Zvočni kino Sokolski dom bo predvajal danes ob 20. in jutri ob 16. in ob 20. film »Sisi«. Dodatek Foksov zvočni tednik. Naslednji film dne 8. in 9. oktobra.

JESENICE. Zvočni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob 20. uri (v nedeljo tudi ob 15. uri) velefilm »Hči samuraja«. Prvi nemško-japonski film. Med dodatki tudi Paramountov zvočni tednik. Sledi velefilm »Dve siroti«.

PTUJ. Zvočni kino predvaja danes ob 20. uri in jutri ob pol 19. in pol 21. uri velefilm »Pesem obtožbe«. Kot dodatek Alfa-žurnal in kulturni film o naši državi.

SEVNICA. Zvočni kino predvaja danes in jutri film »Zlati kodrčki« z malo Shirley Temple in več dodatkov.

TRŽIČ. Kino bo predvajal v soboto in nedeljo film »General Garcia«.

R A D I O

Nedelja, 2. oktobra

Ljubljana 8. Kmečki trio. — 9. Napovedi, poročila. — 9.15: Cerkvena glasba iz franč. cerkve. — 9.45: Verski govor (g. J. Jagodic). — 10: Koncert za naše malčke (radijski orkester). — 11: Otvoritev razstave slovenske knjige. — 11.30: Otroška ura (gč. Slavica Vencajzova). — 12: Narodne pesmi s Pohorja in okolice poje septet bratov Živko. — 13: Napovedi. — 13.30: Kar želite, to dobite (plošče po željah). — 17: Kmet. ura: Pomen izdelovanja sladosoka v kmečkem gospodarstvu (g. Priol Josip). — 17.30: Za dobro voljo (plošče). — 18. Čigav je otrok?« (izvajajo čl. rad. igr. družine). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura. — 19.50: Pisana trata (plošče). — 20.30: Koncert s sodelovanjem g. Roberta Primožiča in Radijskega orkestra. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Adamič Bojan in njegov orkester.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

IZDELEK SVETOVNEGA SLOVESA!

BRANCA VERMOUTH

Mali oglasi

Kam pa, kam?

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

»Restavracija pri Šestici«
Danes v soboto in jutri v nedeljo domače klobase, krvavice in pečenice. Izborna štajerska in dolenjska vina. Se priporoča A. Izlaker. 23081-18

V gostilni Kramer, Glince
se dobe vsako soboto in nedeljo krvavice in pečenice. 23030-18

Službo dobi

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Služkinjo
ki zna kuhati, sprejmem za takoj event. tudi pozneje. Pristavec, Ljubljana, Erjavčeva c. 4a, I. nad. 23082-1

Mesto uradnice
oddam za takojšen nastop. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Uradnica«. 23079-1

Ekonoma
ali volonterja, — samskega sprejmem k večjemu vinogradnemu posestvu. Ponudbe z natančnim opisom dosedanje zaposlenosti pod »702« na ogl. odd. Jutra. 23020-1

Trgovskega pomočnika
prvovrstno, samostojno moč v manufakturi in špeceriji, sprejmem. Ponudbe s sliko, prepisi spričeval in navedbo referenc na ogl. odd. Jutra pod »Manufakturist«. 22983-1

Službe išče

Vsaka beseda 50 par; davek 3 din; za šifro ali dajanje naslova 5 din; najmanjši znesek 12 din.

Natakarica
išče mesto za Ljubljano ali okolico, mlajša izvežbana moč. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Natakarica«. 23029-2

Brivski pomočnik
prvovrsten, hiter delavec, išče službo za takoj. Salon Erntner Rudolf Bajaji Karol. 23037-2

Pouk

Beseda 1 Din, davek 3 Din za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Strojepisni pouk
(Desetprstni sistem.)
Večerni tečaji, oddelki od pol 7. do 8. in od pol 8. do 9. zvečer za začetnike in izvežbance — pouk tudi po diktatu. — Vpisovanje dnevno od 6. do 8. ure zvečer. Največja strojepisnica, najrazličnejši stroji. Pričetek pouka poljubno. Šolnina zelo nizka. Christofov učni zavod, Domobranska cesta 15. Tel. št. direktorja 48-43. 22950-4

Pridelki

Beseda 1 Din, davek 3 Din za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Gobe na slanici
in prešna jabolka nudite takoj tvrdki Artur Nachbar, Radeče. 22583-33

Oblačila

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Dve zimski suknji
rabljeni in površnik, prodam. Predovičeva 26. 22978-13

INSERIRAJTE V »JUTRU«!

Prodam

Beseda 1 Din, davek 3 Din za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Električne svetilke
za kolesa, zelo dobre, z močnimi žarometi, dobite po najnižjih cenah. NOVA TRGOVINA, Ljubljana, — Tyrševa 36, nasproti Gospodarske zveze. 22904-6

Prodajni pult
s steklom, stelaže in 2 amer. Heating peči, pripravni za večje prostore, prodam. Poizve se pri K. Soss, Mestni trg 18. 22964-6

Avto, moto

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Motorno kolo
350 ali 500 ccm, novejše dobre znamke, kupim. Plačam - ni. Pismene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dober motor«. 23046-10

Posest

Beseda 1 Din, davek 3 Din za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Parcele, načrti
Imam več kupcev za parcele sev. del Ljubljane. — Ponudbe na: »Kopiros«, Detelova 5-II., levo. — Ljubljana. Istotam se kopirajo načrti najugodneje. 23049-20

Stanovanje odda

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Dvosob. stanovanje
komfortno, s kopalnico, oddam v novi hiši za 500 din 1. novembra. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 23080-21

Malo trisobno stanovanje
oddam na Domobranski cesti 5 za din 700. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 23072-21

Enosob. stanovanje
s shrambo, oddam takoj ali 15. oktobra. Opekarska 41. 23063-21

Samsko stanovanje
komfortno, poleg justične palače, oddam 1. novembra

3- event. 4-sobno stanovanje
solnčno, s kopalnico, in vsemi pritiklinami v I. n. oddam. Napoleonov trg 7, I. levo od 15.—16. ure. 23070-21

Moderno stanovanje
4 velikih sob in pritiklin, I. nadstropje — v sredini Ljubljane, odda Društvo hišnih posestnikov, Salendrova 6. 23043-21

Dvosob. stanovanje
oddamo pri K. Soss, Mestni trg 18. 22965-21

Sobo odda

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Opremljeno sobo
v centru, oddam 1—2 boljšima osebama event. tudi dobro domačo hrano. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 23083-23

Prostor
velik, suh oddam za lahko obrt ali za skladišče. Zupančič, Sv. Jakoba trg 8. 22939-23

Opremljeno sobo
oddam. Slomškova ul. 7, pritl., levo. 23064-23

Opremljeno sobo
lepo, oddam blizu muzeja le boljši in stalni osebi. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 23071-23

Sobe išče

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Sobo
s posebnim vhodom, solnčno, išče gospod za takoj po zmerni ceni. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Šentpetrska okolica«. 23031-23a

Razno

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Prvovrstni trboveljski PREMOG brez prahu, koks, suha drva nudi I. Pogačnik, BOHORIČEVA 5, Telef. 20-59

Dežne plašče balon svila, veterni suknjiči, obleke, perilo itd. si nabavite najboljše in najcenejše pri Preskerju, Sv. Petra c. 14.

KLIŠEJE ENO IN VEČBARVNE JUGOGRAFIKA SV. PETRA NASIP 23

Med mestom in deželo posreduje »Jutrovo« mali oglasnik

ŽIVČNO RAZRVANIM

Znanstveno je dognano, da regulira »KA-LE-FLUID« delovanje vseh žlez, krepi organizem in uravnoveša živčni sistem tako, da postane človek zopet močan in sposoben za delo in borbo za svoj obstanek.

Brezplačno detajlna literatura, zahtevajte: Beograd, Masarykova 9, Miloš Marković.

»KA-LE-FLUID« se prodaja v lekarnah. S. br. 10537-33

Čitajte in širite »J U T R O«

Nikse

Z enim samim aparatom NIKSE praktično in ekonomično kuhate, pečete, cvrete, dušite, pražite itd., ogrevate sobo, sušite lase in se obsevate.

Informacije in za nakup neobvezna predvajanja brezplačno. Na Vašo zahtevo pride zastopnik na dom.

KOMERCIJALNI BIRO ČEBULJ JOŽE, Jesenice, Gorenjsko.

Za Ljubljano in okolico: Zastopstvo NIKSE, Ljubljana, Tyrševa 15/I., telefon št. 33-38.

OGLAS — Sprejem orodjarjev

Uprava zrakoplovnega tehničnega zavoda v Kraljevu

sprejme večje število orodjarjev

Prošnje za sprejem dostaviti po pošti ali osebno. — Višina dnevnice se določi po sposobnostih.

Iz pisarne tehničnega oddelenja zrakoplovno tehničnega zavoda v Kraljevu T br. 4605 od 27. septembra 1938. l.

Naznanjamo vsem sorodnikom in znancem tužno vest, da nas je za vedno zapustil naš ljubljeni brat, striček, bratranec, gospod

MARTIN OREHOVC

KRZNAR

dne 29. septembra ob 3. uri zjutraj.

Pogreb dragega pokojnika bo v soboto 1. oktobra ob 4. uri popoldne iz gasilskega doma v Celju na mestno pokopališče.

Sv. maša zadušnica se bo brala v ponedeljek 3. oktobra ob pol 7. uri zjutraj v farni cerkvi.

Celje, Ljubljana, Graz, dne 30. septembra 1938.

ŽALUJOČI OSTALI

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.